

קה.

בעד נלחי סימינאריאו שאמרו אל הוטמת הרוכס יר'ה בלכתו שם¹.
 כאור בוקר שמש צדקה ומרפא בכנפיה כהיר הוא כשחקים יסיץ ענן
 אורו ונצוציו יניחו ויניעו במקום חושך ואסלה שם יסיע ויאיר או יריעו
 כל עצי יער וצמרים עפות יפצחו רנה מצמצמים ומהגים כן האיר ממורה
 שמש יענת רום תפארת מעלתך ראש ישיבתנו יגדיל ויאיר ד' הדרה
 והדרה מלך רם ונשא אשר כסאו מעל כל השרים אשר אתנו ואשר ניתן
 קרן מלכות כראשו ומעיל צדקה יעמחו אל עבר פני עכרך אשר חשך
 משחור תארם בכואך אל ביתם נתמלא הבית אורה ושמחה גם חושך לא
 יחשך ופיהם מלא שירה כים למנדול ועד קמן, כי כטה נקדם אדונינו וכטה
 נקף למעלתך על רב חסד וענוה רבה מי האמין לשמועתנו כי תבא היום
 מארמנות כבודך והיכלך אל ביתנו ודירתנו ממעון רם ונשא אל ששל עם,
 סחדי מלך חור כרפס ותכלת מטות זהב וכסף אל מלונה במקשה חורים
 וסדקים אחוז כחבלי בון, וכיקר תפארת גדולתך אל נמלים ויתושים קמנים
 ואיך נשלם די תודות לרוטמתך אחר מאלף מוכתך אשר הראיתנו לדעת
 לעכריך, וכטה יכפר פניך, אם כמנחה מתהלכת לפניהם ויריהם ריקם מכל
 טוב, וגם לאדוננו אלפי אלים רכבות נחלי שמן ואם יתן איש כל הון
 כיתו בוז יכוזו לו, כי העושר והגבור לסניך ואתה מושל בכלם, ורק מוכתך
 ואהבתך כאב את כן ירצה כרועה נאמן ירעה בחיכה יתירה נודעת להם
 עד הלום, אין כחם אלא כפיהם לכקש לר' בעד ככוד מעלתך וכפם
 פרושות השמים לאל חי לתת לראשך ליות חן עמרת תפארת שיכה אשר
 בדרך צדקה תמצאם כתר למלכות להצליח בכל אשר תעשה וכמאך יהיה
 נכון כל הימים והיה לך ד' לאור עולם ועיני עבדיך הכוסרים רואות
 ומשתחווים ומורים אפים ארצה.

קי.

בעד חכם נזיר אמרי² בלכתו בעד נרדי אי.
 על דבר נרדיכם ונרכותיכם אשר נדרתם עי ציר נאמן לשולחיו
 החכם הגזיר כי אמרי לעזרת עניי ירושלים, הלא כתכנו לכם סרמ וכלל
¹ ריואן 211 (Letterbode III, 103): אל מעלת הרוכס מרין
 גריסאני יצו בלכתו לבקר סימינאריאו ס' אנטוניאו (San Antonio) עשיתיו
 לבקשת נלח א' סרם אשר שרו אותו למניו בשמו עם אוראציאון (orazione)
 ניכ בלהיק הגה היא כתובה בין כתבי Marino Grimani.
 נבחר לרוכס 26 April 1595 וסלך עד 1605 (Romanin, Storia)
 documentata di Venezia VI 419—22) לפיו נתכ שכח זה בין
 שנה—שפיה השלטון רהה היה אודב יורדים כנזכר בס' סיד.

² נזכר ס' ציו, ראה שם הערה 2.

וסרט לימים חלטו כמוזכרים ומוזהרים כי האניות עומדות על הגמיעה, ולכן חלינו פניכם למהר ולשלוח כסף נרכותיכם ליד ה' האלוף כמרה ללב סארול¹⁾ נוכר וקאסיר עז ויען עד הגה לא ראינו לא הן ולא שכנן הוצרך הח' הנזיר לשים לדרך פעמיו ולכתת רגליו מעיר אל עיר בעצמו ובכבוד לראות ולהשתדל כנבייה זאת, ועתה הגה הוא כא אליכם, עכ יכואו בקשותנו עמו לפניכם לתת מיד לכסף מוצא ולשלוח תיכף המעות אל הח' סארול הגל בטרם יסעו האניות ותחשב לכם חז לחטאת ופסע כי יאמרו לא נראה אלינו צער האכיונים האמללים מנקשים לחם ואליכם נושאים את נפשם, ודעו וראו כי קבל עליו הח' הגזכר לכלתי יסע מהעיר או מהארץ הזאת עד אשר ידע כי שלחנו כאמת טעות נדבתכם ליד האלוף נוכר הגל. עכ אל תאחרו אותו וה' יצליח ררכו, קיימו מה שקבלתם עליכם כבר, ודבר בעתו עת האסף הגרבות ולכת האניות לדרוכם צדור הכסף יקחו כידם והעניים יחיו את נפשם וה' המיב יגמול לכם כחסדו ורכ חסד וכרכה יהיו כקרב הארץ והייתם לו סגלה וככל אשר תסגנו תשכילו ושלום.

קו.

כתב שלח ר' יוסף כהן יצו²⁾ לר' יוסף הלוי למונטאנינה³⁾.

צדיק כתמר יסרח שלום! אני סי מלך שמור מצות אלוסי מורי אשר צוה עלי לאמר מה לך נדרם קום קרא לשלום אוהבך אשר כנסוך סן יאמר כלככו אחי כגרו כי כמו נחל ומיודעי שכחוני ובכנ הנא⁴⁾ מסי ככוקר חסוך ואמנתך רבות כרכרי סיוסים כי כשמך ינלון כל היום בני מדישנו לא נסוג אחר לבנו ולשונונו תדכר משפט להגיד כי קשה היתה עלינו פרידתך עם כי ידענו נאמנה מים כמשורה תשתה מכור עמוק עמוק, כי אם רכו מי נורות שיחין ומערות מתוקים מעשיהם⁵⁾ מה ויניציאה וגם שם ירך תנחה כתכונה רכה וחכמתך גם כחוץ תרונה סן העיר הזאת, מים על האי שופרא דחכורתא דילך קא ככינא⁶⁾ כי אשרי רעך הגצבים

¹⁾ ל-ב סארול סרכני ויניציאה. ראה ח'א וסי קס"ט, 1.

²⁾ בדיואן 275 נסא: נער (משה) בר יוסף כהן דרופא (נסטר) י"א תמו שיעי, שם 316: על סיק דגקנה (פילן) אם הכהנים (נסטר) נ סבת שעיס) בני דרופא (אשת יוסף הכהן), ואין ספק שיוסף כהן הזה הוא אשר נוכר באנתנו.

³⁾ ראה סי" נ"ו, 1.

⁴⁾ איוב ל"ז ב' ודגה מסיו יצא, אולי צריך להשלים יצא.

⁵⁾ מעשיהם, אולי ציל מעיניהם.

⁶⁾ עים ברכות ה' ע"א: להאי שופרא רכלי בעפרא קא ככינא.

עמך כי היית משגב לנו וברול בברול יחד מכיין את שמענתני¹). אך טוב וחסד תעשה עמנו אם באורך נראה אור משכל אור מוחש גם מרחוק. ובכל אשר תעלה במעלות ישמח לבנו ותגל נפשנו הדורשת שלומך 'תמיד עם כל הגלויים אליך. ויניציאה יום א' ס' רב לכם בני לר²) השניו.

קח.

בעד האלוף אוטולינג יצ'ו אל בני קארמי³) יצ'ו.

שבת אחים יחד אנשי שם המעולים בני קארמי שלום! פעמים כאהבה וחיבה יתירה כתבנו למעלתכם זה כמו שנה כמוכירים ומוהירים ומצוים עליכם לצאת ידי חובתכם עם האלוף הותיק וכו' וחלינו פניכם ככל לב אל תתנו דמי לו כתוחלת ממושכה ע[נ]ף כי כן דבר דת ודין הוא נוסף על אזהרות רבות שהזהירכם הנאון פרונציל גר' ע'ז ולא הועילו חכמים בדרכיהם כלום כי לא שמעתם ער כה לא לו, ולא לנו כי האלוף אוטולינג כתת רגליו עד קואל טונסירא⁴) על ס' תשובתכם על אשר אמרתם כי שם תהיו נכונים להסיס דעתו בתשלוסיין, גם כי התמהמה וחכה לו שם כיר חרשים דיקם שכ ללכת כאשר בא ומאומה לא נשא בעמלו כי לא כאתם ולא שלחתם ולא מניה ולא מקצתיה ויצא חנם אין כסף ותהי לו ההוצאה יתירה על השבח עם כל הרכבים שהדרך ממעטת, ועתה שכ ובא האלוף הגיל בככי ותחוננים ירכר ומבקש למען נקום ונפרסם אתכם כאשר יאות בכל הגלילות אימלאני אולי או יכנע לבככם לבלתי עכור עוד על מצות התורה שבכתב הטה השמרות אשר ברור מללו חסרות חרמות אלה ושבועה ותכ⁵) — אבל אנחנו קשינו עורף סרנו מרצינו אבל נעתרו לקולו גם כפעם הוואת כי כבוד ביתכם נאוו בקודש עטרה לראשינו ותמיד אותו הללנו כל היום לחדש דכרינו כמקדם לסנים משהיד ועוד ידנו נסיה בכתבנו זה להזהירכם אל תאחרו עוד מלשלם ולפרוע חובתכם להאלוף הגיל תוך זמן שלשים יום אחרי בא לירכם אנרתנו זה כי עת לחגנו כי בא מועד ומוערים, וזה טסח נפש מכלה פרוטה מן הביס ואלו דברים שארם אוכל הקרן הקיימת לו. ואם חז לא תשימו לב גם לאותיותינו אלה, הלא תדעו כי לא נוכל להתאסף עוד מלעשות קו הדין על מקומו ונקים ונתעורר

¹) תענית ב' ע"א: ברול בברול יחד (משלי כ"ו י"ז) מה ברול זה אחר סחרד את חכירו אף שני ת"ח סחרדין זה את זה בהלכה.

²) פ' קרח (ט"ז ז'). ר"ל רב לכם ר' יוסף הלוי.

³) ראה ס' ע"ז, 1; צ"ד, צ"ה, ק"ב, ק"ח. אודות פרונצאל ראה כ"ה 5

⁴) מקום מושב דגאן פרונצאל.

⁵) ות"כ (תקיעת כף).

בעזרת ה' בנבורים, להשיב כסף לכעליו והאמת יהיה לו קיום והעמדה, כי אם אהבת עולם אהבנו אתכם הנה המשפט לאלהים הוא אשר לא ישא סנים לאוהבנו יותר, גלוי וידוע לפנינו כי תהינה אזניכם קשוכות העם ולא נכא לירי מרה זו כי משרים יצא יושר ותאות צדיקים יתן ושלום.

קט.

בעד אברהם מורטירה אל בורגו¹).

הילך תמים ומועל צדק שלום! הנה זה בא לפנינו המעולה כמיד אברהם מורטירה יצו מתרעם על כבודך על אשר הארכת למעניתו כפרעון אשר אתה חייב לו כי רחית אותו בקנה והראת את ירך החזקה ככתב אשר בו הכמתת אותו ולא קיימת לשלם שמר חוכך לסוף חודש סי מימרי²) והנה עבר חודש ויחל עד כוש ואיננו רואה את כל מאומה בידו כי לולא התמהמהת כי עתה לא שכ זה פעמים שלש בכל יום ויום עומד עלינו לחלותינו לכתוב אל כבודך עז, ובכן להיות שאלתו הגונה באנרתנו זאת מוריעים אנחנו לך כי תמהר לשלם לידו את אשר הוא נושה כך וכל תאחר עוד, ואם אולי דין ודברים יש לך עמו על חובנו זה, הילך זמן עשרים יום מעת הגעת כתבנו לירך לבוא אלינו ולהניש עצמותיך ודברי מענותיך לפני המבורים, והיה בעבור כבודך הזמן הגיל וצירור הכסף לא יקח בידו ויבוא ליד כים אברהם הגיל וגם סניך לא ידאו סה כאמור אז יכריתנו הצרק והיושר לצוות עליך בכל כוחנו לעלות תיבף ומיד כל אשר הוא תובע מסך בלי עיכוב. ועתה עשה למען שמך, והראוי לאיש תם ויושר כי בן כמחנו כך עם החיים והשלום.

ויניציאה סי ומלכים מחלציק יצאו³) השמו.

¹ מסמטה סמארה, דרב שאול מורטירה חי בוניציאה קורם שנכתב לרב כאמסטרדם, סריואן של המחבר מוכח שדר בוניציאה עוד שאול מורטירה אחי כי כסי 240 נמצאת מצבת קבורת סרת ריצלין אשת כסר שאול מורטירה. תל, ודרב שאול סאמסטרדם לא נפטר בחי ריאסי כי ריאס נפטר ת"ח ומורטירה ת"כ (CB. 7100) וגם אחרים סבני מורטירה חיו בוניציאה בוסן אשר אנחנו עוסדים בו כנון יוסף מורטירה (למטה סי קט"ז. 2), אבל שב אברהם לא סצאתי בסקום אחר. — כורתו שם סקום (Borgo) ולא נוכר שם סקבל האגרת.

² סיטיסר הוא חדש settembre.

³ סרי וישלח (כראשית לידה י"א).

ק.י

הקרמה ודידיקאציאן לכקשת כים זלמן בורדלן⁽¹⁾ למריה רפאל
ציוידאל⁽²⁾!

מחשבות אדם ותחלותיו יסכו בלכתן יעלו שמים ירדו תהומות, גם
יצרי מעללי איש עצמו משערות ראשו, ולכי עונני זה כמה ימים כי דרך
אנשים לי ועולם כמנהגו וזה כל אדם עשוק בדם נפש אפסוני חבלי השוא
ועבוד אלהים לשקוד על ראשי שערים המצויינים בהליכה אחר הבצע
נפשתי אלוף נעורי אתה ארוני-רם ונשא. הר גבוה ותליל לא אשכח לנצח
ותורתך בחוך מעי ולכי יחיל בקרבי כתוחלת ממושכה תמיד לעשות אות
על התורה ועל העבודה למענית והן היום הקריבו כליותי ללכי טומה תשמור
עלי לעשות כונים למלאכת השמים ירח למוערים מניב יודעים יתהלכון
למצוא חיש קל רנעי המולר יום השבת ויום החורש יפתח, וכאשר הראתיהו
לעיני מאהבי המה רמוני לבצדיקי הרבים ואמרו לי כי איננו טעון נניזה
ויסיחוני לחוקק אותו כפתוחי חותם הרסום גלוי לכל העמים, או השיבותי
אהור סעלי ער הסנה הראשונה, ולכי ראה כי הרבה חכמה ודעת אין כי
והמלאכה הזאת לא מרובה, אם לא אמצא מן וצנה להיות בעורתי ואמצא
חן בעיני ארוני רם ונשא, כי הייתי מיוצקי מים על ידו מצעירי צאנו
ולקחה אוני יסין רעת מנהו ובפרט בהשבון תקופות ומולדות הזה, ואמרת
אני כי טוב להסתיר עמלי זה כסתור כנסיך מלה והיה זה שלום לו ושלום
יעשה לי בשתיים, אחת היא כי בא האות והמסתת כי מה שקנה עבד הוא
יורה על רצונו לשרתו ולברך בשמו, והשנית כי יראו כל עמי הארץ. כי
שם אדם גדול בענקים נקרא עלי, ויראו מנשת גוגשים אצים לחרף ולגרף
מערכות מעלי ידי אלה, ועתה אנילה ואשסחה כאשר אדע אם יניע ויראה
וירצה מאת הדרת כבודו יפרוש כנסיו יקחרו, ולאליהם תכון תפלתי ומשאת
כפי להכין כחמד כמאו מהחכמה תעוז לחכם אורך ימים ישביעוהו גם בנים
לכניך יראוהו וחיים ושלוש ער העולם.

ק.יא

למורי ר' משה⁽³⁾ יציו מץ חשון השניח.
גד מצוה וחורה אור שלום! הבלני רגלי מרחוק לגור ואהיה שעשועים

⁽¹⁾ שם בורדלן לא נזכר ברשימת מורטארה ולא מצאתיו רק בריואן
ס' 65: לזוג וכי הבחור הנחמד כמר מאיר בורדילאן, ולא נראה שיהא שם
ה: Portaleone הידוע ומונח בספק מי דוא המחבר שבקש הקרמה זו ומה
שם ספרו, בוראי לא נרפס מעולם כי דרך המחבר להזכיר אם נרפס מעשה
יצאו בשם אחר.

⁽²⁾ אורות ר' רפאל ציוידאל ראה ס' ריי—רייד ובפרט הערה 1 לס' ריי.

⁽³⁾ אין ר' משה זה ר' משה בסולה מלרוקא כי זה סת בצפרו בשנת

יום יום כמו חודש ימים כמירארה ומנמוה כי כמעט הסכמתי ליסע מן העיר
הואת אני וכיתי ללכת לזור בארץ צינטו¹⁾ אלא דהררי כי מסני רצון
אוהבי ורעי וגבירי מסה אשר הסצירו כי לעמוד במקומי, וזה שכתי הכית
סעט. וזאת כאתני אגרה כמעית דורשת הסנקס אשר נתן לידי באהבה,
יקבלנו כחכה יתירה ותודות אין קץ לו על אשר גמלתי טוב ומה אני
ומה חיי, הגני לעבודתו המהורה, די יחננו ויגדל כסאו מעל כל וחיים ושלוס
ער עולם.

קיב.

את זה שלחתי ביום המורים: הגני מחל ושולח סת לחם הכ ל
זה הכ א [?] נייר וקלף תמימות ושלימות שוורים וסרים טובים עם לחם ניי [?]
ושלוס.

סי על דרך אינז רי סקורצז מינירי לאטוקי²⁾.

קיג.

בעד היהודי אשר נתלה אחז כמונטאנינה³⁾.
בסן אדרת אשר ענסיה ארזי אל, שארית בני ישראל, קהלות יעקב
רכים וכן שלימים הגמוצים בין העמים מנישי מנחה סהורה, משנכ לעיתת
סמ"ד (חיי יהודה) כי אם רי משה הגזכר בס"י נ"ה ובס"י ק"ב ולא ידעתי למה.
יש לשער שחזו רי משה באסולה אשר רר בוניציאה והלך משכ סמ"ד י"ב
לארץ ישראל (כן כתב שטיינשניידער, סאנאטשריפט כרך 42, צד 40), לפי
השערה יותר קרובה הוא רי משה נוייה בן סררד קסמן רב בוניציאה שנסטר
כא אדר שנת שצ"ז (ל"א 138). אמנם סמ"י ק"ב יוצא שרבי משה הגיל
חי עוד בשנת שס"ח בוניציאה ועיכ הדבר סופל בספק.

¹⁾ בארץ צינטו Cento הוא שם עיר, בספרו חיי יהודה
ססר כי בשנת שנז היה ברעתו ליסר בית סר בשותפות עם רחכס Paciotto
da Revere כצינטו אבל בין כך נרה חכוי (Corriere II, 156).

²⁾ סאטר איטלקי, Ego vi scorso tenere lattuga אבל לא
נתקרה רעתי ואחרי כתבי ואת שאלתי את סי רחכס לצאסו דרב הסטאר
בוניציאה והשיב לי כי בסקס ניי יש להגיה ויין ובסקס ושלוס יש להגיה ושכר
עם הכתוב סיכה ב"יא: אסף לך ליין ולשכר ועל המלות סינירי לאטיקו
כתב כי לפי רעתו הוראתן: un vino grosso (senza aqua) del
genere (qualita) leatico, chi e un vino prelibato conos-
ciuto anche nell' antichita רל יין בלתי מוג מסין ענבים ידועים נכ
ביסים קרמוגים, ועוד לא נחה רעתי ואולי ימצא אחר הגוראים פירוש יותר נכון.
³⁾ בריוון 99 נמצאת סצבת קבורת: וחיים בר משה ז"ל נתלה כמונטאני
(סכית לוי, יום השבת שס"א) ואין ספק כי הוא היהודי אשר כתב בערו שני
כתבים הללו.

בצרה להציא כל אביון משוע עני וגוע, יושיעכם האל מכל צרה וצוקה ותשתוכן מכל בישא וישיש חייהון וישנא ויטהון!

שה סוורה ישראל מה השה לקה באחר מאכריה כל גוסו מרגיש כן ישראל נוי אחד¹) יתלכדו ולא יתפרדו בכל צרות אחד מהם גם לאחריים צר, ולכך נוצר, והנה צעקת בני ישראל מקיץ מאנטאנייה כי רכה נשמעת למרחוק ואנחתם כי ככרה סאר, כי נלכד בסכיכותיה איש יהודי אשר הגלה עם הגולה מקדומונה²) ככואן סמאנטוכה לסרואה עם נוי אחר שליח נושא סך סעות, ויהי כדרך ככפר סמוך למאנטאנייה הכה היהודי הכה ופצוע את הגוי ואטרו כי כונתו היתה לשלול שלל ולכזו כזו לנוול כספו והם כתריהו [?] הרדים[ו]הו ער כי תפשוהו ויכיא[ו]הו מונטאנייה בכית הכלא והמושל מיסם דן אותו למיתה וגזר לתלותו ולהלין נכלתו על חעץ כזקום אשר שלח ידו להרוג להיות שם לחורב כיום ולקרה כלילה לעיני כל עובר ושכ לארסה ולמסיסה ליעקב ולישראל לגדופים. והנה סלכר הפקר היום נפש אהת מישראל אשר אעים שחמא ייטודין נתחייב מיתה לא נתחייב, ומה גם קהל מונטאנייה נפשם סרה להם וכולם נאנחים כי יהיו חרסה לשכניהם לעג וקלס הגוים זה דרכם עם היהודים איש אחר יחמא ועל כל הערה יצא הקצף, ואם חזי יתלו אותו כאשר עלה על רוח המושל ומקומו אל ינח ושם יעמוד תהיה קללת אלהים תלוי כי על אם הדרך במסילה הוא והמשל לשני אחים תאומים כל הרואה אומר וכו³) ולכל העכרים העוכרים מכל העברים ניכ ללכת למנטאניינו [למנטוואה] מסיאמנט סמילאן ומוריים⁴) ומכל צדיה לפארוה ולויניציאה יכושו ויכלמו וכלן יהיו לכו, ונוסף גם זה להכאיש את את ריחנו הנודף כבר, כמי שאכל שום אל כל העמים אשר אנחנו יושבים בקרבם. ואמנם לא עמדו מנגד אנשי קהל מונטאנייה הגיל וכאו הנה להתרעם על גבורת המושל. לפני השירים ירה לבקש סלפניהם להשיב אחר טשפסו יען חשב להשחית נטה קו הדין סתוח כיותר, וגם הזים מטתדלים ע"ז וכה מכמחם להשיג רצונם על הדין ועל האמת כי שרי המלכות סלכי חסר הם ועושים טשפס וצדקה לכל, ומאזני צדק בירם,

¹) מכלתא יתרו ססכתא דכחדש ס"ב (סאיר איש שלום ס'נ ע"א) כילקוט על התורה רסו רעז וכדרכה סקומת (סאיר עין שט).

²) סקדומונה, צ"ל סקרימונה, הגירוש דזה היה בשנת שנז' הדגורשים מנו למנטוואה וכו' ולפדוה (J E IV 349; VII 8a).

³) מנה סז ע"ב: תניא אומר ר' סאיר משלו משל לסהד לשני אחים האומים בעיר אחת אחד סינהו סלך ואחד יצא לליססיות צוה הסלך ותלאוהו כל הרואה אותו אומר הסלך תלוי צוה הסלך והורידוהו (גם תוכי שם ס"ט).

⁴) ומוריסי, ציל ומורונא. שמת הערים הם: Montagnana, [Montova?], Piemont, Milano, Verona

אך ההוצאה מרוכה, והמוציאים הם מועמים וכשל כחם, כי כבר זה ימים
 המה מריקים שקיהם ככספם כתת לו מוונות כבית הסוהר וכמה הוצאות
 עשו גם שם נם פה ובמהלכים מזה ומה וכדברים כיוצא באלה. ותפלה
 וצדקה והוצאה מעבירין את רוע הגזירה. ועיז בא לפניכם האיש היוצא
 לקראתכם שמו אה⁵ עצמו ובשרו הוא של התפוש הגיל ויאמר: הגני
 שלחוני ואלכה אל אחי כאימליה לרפוק על סתחי נדיבים כי רחמנים
 הם ומשתתפים בצרות אחיהם אולי יהיה ה' אתנו וישלח עזרה מקדש
 להציל את אחי סמות אנאלנו ואתם תשכנו לכמת, ונאמר לו לך ודי יהיה
 אתך ועתה ככואו שעריכם היו נא קרובים לישועתו רחם תזכרו ומפרי
 ידכם תנו עזר להצלה זו כי מצוה רבה היא ולא לכד כי תחשבו משחת
 נפש איש יהודי כי גם כל הקהל ההוא וכל חנקרא בשם ישראל תצילו
 מהיות שחוק לכל העמים נגינתם וחרפתם, וכידו נתנה סנקס כרפים מסומנים
 עליו תכתבו נדבת ירכם אשר חתנו לו, ובכל המקום אשר יזכור צער זה
 כואו אליו וכרכו, כי הלא תמיבו שאת סאת ה' אלקיני שכר חקף מתנותיכם
 כפול ומכופל אחר אלף תשינו רכבה כצמח השרה תצמח לכם ארוכה
 וטרפא לכל מחלה, יוצא ויציץ ציץ לכם כרכה ותהלה וצמח דוד
 סהר תצמח וקרנו תרום כישועתנו אמן.

קיד.

יוד בעד קק מונמאניינה לחברת סריון שבויים עיד היהודי שנתלה

אחכ.

ורופי צדקה וחסד הנוערים אל ד' לרחם על פלמתינו חבורתא
 קדישתא רסיש אשר כויניציאה שלום!
 חשבנו למשפטם כי לא נעלם סאת מעכית את כל התלאה אשר מצאתנו
 לנו צעירי הצאן בני קק מונמאניינה עיד האיש יהודי תפוש כבית אסורים
 כעירנו על אשר נתלה עם נוי אחר נושא סך סעות והכהו והרכה סצעיו ואמרו
 עליו כי כל זאת עשה לגזול מסנו, וכבר יצא משפט מני מושל העיר
 לתליתו ולהלין נבלתו על העץ ככובע אדום¹) על ראשו כסרשת
 דרכים ללעג ולקלם לנו ולכל היהודים, ואנחנו קמנו ונתעורר לכבל גזירה
 זו כמטצעות סעלות האגייד יר²) יריה, ומלכר סקוח נפש להסיר סעלינו
 ומעל כל היהודים חרסה ומשיסה כזאת ולכל זמן ועת לכל חסן השגנו

⁵ שמו אה (שמו אה ?).

¹ ככובע אדום כרי שירעו כל עובדי דרך שהתלוי יהודי הוא.

² האגייד, צל האונדור כאשר נמצא כמה פעמים בתשובת סריון

סמארובה (תשובת רסיא סי' נ"א) Avogador באיטלקי. Avogadori di
 Comune נקראים עורכי דין, דאה עליהם היא.

עד עתה¹) וקוּתה נפשו לה' כי יתן בלבו להשלים למוכה ולחציל ממות האיש, ואמנם עשינו הוצאה רבה עד הגה, לא יאומן כי יסוּר בשליחות והוצאת מליצים וסוּפרים, כי בדברים כיוצא באלה סן הצורך לתת הכסף כאכנים, ואנחנו מתי מספר וכלתה הפרומה מן הכיס עד כי תיש כחנו ויראנו מן נצמך ח' להניח העמק ועוכנו את האיש ומת—ע"כ ראינו להפיל תחינתנו לפני מעלתכם אשר ידענו אנודה על ארץ יסדה להשכיל אל דל על הכלל והערט ולבקש מלפניכם למען ד' ולהשיב נפש משחת ולהשכית כוז וקלון מכל היהודים עוכרי דרך לתמוך כידנו מרמי הקורש חכרתכם או קהלכם כנראה בעין חמלתכם לעזור להוצאה זו עד אשר נוכל לנמור במצוה זו אשר החילונו ואשר על נס שמכם תהי נקראה, ולא נעמוד על הפרק בעת אשר שברו אוהבי היהודים בעזרת ה' להשיב חצצם, בתקותנו כי לא תשיבו פנינו ריקם כי אין נ"ח ומצוה גדול מזה, ולתשובת מעלכם נצפה, וה' יכמל מכל עמו גזירות קשות וחרפת עמו יסוד.

קיד*.

למחר (סנחס²) לקראקה.
אבני נזר סתנוססת על ארמתי וראשו, עוז ותורה ותפארת כמקדשו האלף נביר אביר דגמיר וסביר שלום.
ארמתי אעלה ואנירה לארוני כי אנכי בדרך נחני ד' מה ויניציאה כלי סנע ומכשול שקט ושלום לה' ישולם חסד ותהלה לשמו כי נעים, ואמנם בכל סנות שאני סונה ובכל המקום אשר אבוא שמה סתח סתוח מצאתי כלכי תמיד מעורר את האהבה והעמדה הראויה לי נגד מעלתו על כל אשר מצאתי חן בעיני להבירני כי חגון ורחום הוא וכל הלילה תמיד לו יחישון דעיני מלתת כבוד לשמו וסי יססר צדקתו קצת שכחו של אדם ולא כלו אפילו שלא בפניו ומה לי עוד צדקה כי אם להקריב עצמי וכשרי וכל כחותי לפני מוכחי להיות לי לרצון לצוות עלי כאשר אוכל עם כי הלא מצער, בקירה והשתחוייה.
ויניציאה ס' אלה מסעי השים.

מקמני משרתי.

קמו.

להגאון הרמעי³) לשם כמד יוסף מורמירה⁴) יצו.
ממה עוז מקל תפארה שלום! אל נא יתר בעיני ארוני וארכרה אך

¹ ר"ל השינו שנתן להם זמן ולא יצא הדין סבא אל המעל.

² ראה ס"י ר"ו, 1.

³ ראה ס"י ו' 1.

⁴ יוסף מורמירה, הרב אביגדור ציוראל היה דודו כמו שאמר

כאן והרב שמחה לוצאטו היה שארו (קביר, 4). ראה קט, 1.

הפעם כי כתבתי למענית שלשום במועצות ורעת דודי הגאון המוסלא מרה
אביגדור נרו עיד החלק המתיחר לי כמעות מעמר . . . ושמעתי כי קכלו
היהודים כבר יחידים רבים את חלקם, ולי אני עכרך לא בא דבר מסעכית
למנוחה להודיעני מה נהיה משסמי אם למוכ אם למוטב עם כיי ימים רבים
עמתי מצפה לראות מה ידבר בי ומה ישוב על אנרתי, ועתה כי הקרה
הי לפני המוכיל הלז השם לדרך פעמיו לעיר משכן כנורו, אמרתי אשיבה
ידי עוד אחת מעט לחלות סני מעכית יחגיני להשיבני דבר עזו כי ירעתי
רוח אלהים בקרבו לעשות צרקה ומשסמ לכל עמו ומשניח בחתוננים,
ולמען הגאון דודי וגל יחיה¹) לחן ולחסד. ואני תמרד איחל לשמוע משלום
הודו והססתי על כל תהלותיו לפרוש כפי לאל להוסיף ימיו במוטב וכנעמיס
וכנשיקות ימינו הצאריים כקודש אצא בכריעה ואומר שלום.

קמו.

בני מרדכי יצז לניסו כמי משה יצז.

דודי היקר והגעלה! את עורות גריי העוים אשר שלחת עי כים שם
טוב מיליאי²) יצז קבלתי ובמה אקדם ארוני אכף לפניו? אלו סינו מלא
שירה ולשוני רנה, הגה כהמון דק כחלותי סני אל יתן לו משאלות לכו
ויצליחה ככל דרכיו עד יוכל ליתן ויחזור ויתן ורוח נדיבה תסמכיהו עוד
ימים רבים.

אנכי תהלה לאל התחוקתי כמעט ככראשית ולולא הקור הגרול
השורה נח עלי הייתי בריא אולם, אולם הצנה רבה היא, וננדה נראה
להלחם כאש ועצים וכנרים כפי כתנתי — ירעתי כי קרבו ימי הקוטידי אה³)
יילכם, זכרו אותי לטובה ויודיעני נא ככורך מי מהגערים יכנס במקומי,
ובכן אקצר ואעלה בכריעה לפני הזקנים וסקורת שלומים להכבורה דודתי
נותך תמיא⁴) ולארוני ולאחי זבולון.
סירארה ס' לאיש חליפות שמלות⁵) השסיה.

¹) הרב ציויראל נפטר י"ח מרחשון השס"ב, לפ"ו נכתבה אנרת וו קודם
זן גל גם אם נקרא יהיה במקום יחיה מוכח כי דרב גל היה עוד בחיים
היותו בעת כתיבת האנרת.

²) לא נורע ססקום אחר.

³) הקומידיאה (commedia) בעת דריא חשקה נפש בני ויניציאה
היהודים ואינם יהודים בטיאטראות (ראה ח"א).

⁴) תס"א (תכרך מנשים אהל).

⁵) סר' וינש (כראשית סיה כיו), רטו למתנת דודו.

ק"ז.

בני יצחק יצו לוקני חמ"י). וקני חביבי הגעלה שלום.
 כנססה וגם כלתה נסשי להראות את סני כבודך בשתי שירות, עד
 אשר יוכני ד' לכתוב אלו העשרה מאמרות אשר כם אספרך אותו לשלום
 ומי יתן ואוכל להגיד לו מרשי לכני אשר הם תמיד עמי יוסם ולילה לא
 אחשה לזכרו אותו ואת זקנתי תמא וכל בני הבית שויתים לנגדי תמיד
 ואהבתם כל אשכח לנצח, הלא ידע ושמע כיה כי על משמרת אתיצב
 עם חייט כמתניו ללמוד מלאכת התפירה, וכערב אני נא ללמוד תורה
 ולכתוב עד שהלילה לי למשמר והיום למלאכתי ואחוז אני כזה וגם כזה,
 ועתה אני לומר הלכות תסלין כי בא עת לשיטם סאר על ראשי, ואמצא
 חן בעיני כבודך לשלוח לי זוג אחד מהם כי סה הם יקרים מאד, וארוני
 אבי ישלם רמי ממכרם ולזכות יהיה לך גיב.
 אנחנו כלנו כריאים ושקמים תל ואולם אחי מרדכי עריין לא שקט
 מהשילשול והוא חלש מאד וכמוהו כמוני וכלנו משתחיים לכבודך ולחודי
 וזכרונו לא ימיש מאתכם והיו ברכה.

סירארה ס' כי אותו אהב אביהם²) השמיה.

ליר זקן נשוא סנים, ישמרה שוכן מעונים, כמר יצחק שמחה
 זקני יצו.

ק"ח.

בני מרדכי [יצחק?] לגימי משה. דורי הגעלה שלום.
 תשובתו מנשיאי אוולה¹) שמעט ותכל נסשו בשלומי וטובת מתנכם
 כן יהיה תמיד וירבה וינדל, אמרתי בלבי לבשר לארוני כי כלנו סה החיים
 והשלום וכריאים תל כלנו יחד גם אחי מרדכי קם והתהלך בחוץ זולת
 כי הבנאלו²) אשר לו ישימו רנליו חולות לא יוכל לצאת ולבוא כרצונו,
 שמעתי מהמתנה אשר אמרת לשלוח לי מהם ויש לי רכ דורי יהי לך
 אשר לך, ישלח ה' רבואה למכתנו, ולאסס חרוש ואשר ידעתי מרדות

¹ שם חמ"י היה יצחק שמחה. דוד אשתו שואל לביה שמחה נסמר
 ראש הדש תמו שעיא (דיואן 278).

² סר וישב (בראשית ל"ז ד')

³ אוולה שם משמחה di Asolo. גרשון אוולה נזכר בס' קצת, 3
 וקליא 4. להרב שמואל ארקולטי קרא מחותני ויש אמרת כ"י מרדכי הגיל
 לבנו ר' שמואל סון (ראה מאג' הרב יארי בס' ע"ץ 15 Corriere III).
 כפי קסיב סוכיר המחבר לזאן אוולה בין תלמידיו.

⁴ בנאלו, סלה אטלקית, אולי (Bläschen, hólyag) bogia.

כבודך בקומידיאה אסטיק הפעם, ובשלומות לוקנים ולהכנודה דודתי
 ורודי כמרי יוחנן ולאחי זכולון אשק ידי כבודך ואומר שלום.
 פירארה ס' או ישיר משה¹) באינמרמדיאה²) השמיה.

קיט.

ממני להרשיל³).

כי יבא אליו כימ יהודה קאנרימי⁴) או איש כמיהו לרוש ולבקש
 איה אחר סן הספרים ההמה אשר לי כידו, יחגני ויברכני להאיר סניו אתם
 ולהראותם להם, אמנם לא תזוו ידם מתחת ידו שלא ימשו מכיתו להוציאם
 החצה, ולא כאוסן שלא [?] יוכל שום אחר להעתיק מהם דבר ואפילו
 אות אחת, כי הוא ירע יצום וטכעם העלולים להזיק בכיוצא כזה, אך
 למעני יעשה ככל אשר יזמן להמריח על עצמו לשרות אצלם עד
 יבינו ויראו כם על מנת לקנותם וכאשר יסודר אחכ ממני יבוא ליר מעכית
 את שלו ולי יחיר ספר או סיפור⁵), ולכמד יהודה הגיל אל יראה ושלום.

קכ.

ממני לרי גרשון כהן מקלונייא⁶) לקראקה. שורש סורה ראש סר
 רור חמש סאות שלום!

מים רבים אשר שמשוני נחלה עבר על נפשי כמצוקות עמוקות חזקות
 ומכות מכונות מאז נפרדנו איש מרעהו, לא יוכלו לכבות את האהבה מראש
 מקדם נמכה בינינו אשר מעולם לא זזה שכונתה מכותלי לכבי, והמוציא
 מרשות לרשות חייב רשע הומן הבוגר מלמלני והוציאני מרה לרשות
 היחיד מעבורת קודש קהל ויניציאה לבית יחיד כדרוו הכי נכבר כעיר
 פירארה להרכיץ תורה, וזה לי שני חרשים אנכי יושב פה עם האשה
 והילדים אשר חנן אלהים אותי, שלשה המה הזכרים ושתי כנות, השכר⁷)

¹) בשלה (שמות טז א').

²) באינטרמדיאה intermedio. רל הפרס השסיה כתיב בן שני

חצאי עולה () , כן פתר הרב לוצאטו מיניציאה.

³) הרב שפחה לוצאטו (ראה ח"א). הספרים אשר סרכר מהם הם סרי

המחבר ככתב ידו והיו כמשכון בירי הרשיל (ראה ס' קבדן; קגיה 7).

⁴) בריוון ס' 278 נמצאה מצבת קברתו כוה"ל: כמ' יהודה (כן הרומא

ר' ברזילי) קנארומי ארזכי רל (סת י"ח אייר שע"ח) ובס' 269: ס"ק סרת

דיאנה (אשת ר' ברזילי הרומא) קנארומי.

⁵) ראה ס' קבדן, הערה 3.

⁶) ראה ס"א, 1.

⁷) השבה, אולי רל שמקבל סוונותיו (הש"ך) סן בעל הבית אשר

קוסד ברשותו, או צל השכר. האיש הגיל היה ר' יוסף ולסן. דיוון 184: על

והפרס פרס וחצי¹) מה שהיה כבר בויניציאה אמנם הרצאה קלה כולה כלא חשיבא לפני דידח שם, עד כי אין מחסור ואין מותר, אין נכסים ואין דאנה, אין מרחוואין צרה, וחי בהם אמרה תורה די לעבד העובד במלאכה די להיות כרוב, כי כבר התענו כי לא יעשו²) וכי הקרה ד' אלהיך לפני היקר כיט עוויאל ככיס משה³) בתוך הכאים היום שבת קורש בהיותי יושב ודורש בהכנסת הגדולה פה ונתן לי שלום מצדק⁴) אלף ורבבה, חי נמשך ארוני המלך אם ירעתי שמחה בלבי מעת וזמן הרבה, אבל לא לשקר שמרתי וזכרונו ברעתי אם גם הוא לא שכחתי ואחר אשר הכמרגי להביא אנתי ליד מעכית הגה כאתי בשתי שורות החצונות שהן עליונות אשר בקוצר ספירתי לו מצבי למען תחלף את משכורתי לבשוני נכ איכה תרעה איכה תרכיץ ושלום הבנים בניך וכל דבר ותפקדני לבקרים ולרגעים בשלוטך כי נעים. עוד זאת אודיע לאדוני כי זה שתי שנים הרסתי חלק אחד מדרשותי אשר דרשתי כרכים בויניציאה יהיו כמו ק' דפים, ועין ראתה אותו ותאשרהו. יודיעני כיה אם בא מהם כנלילות ההם ואם אשלח לך ארבעים או חמישים אם ימכרו שם ואיך אוכל לשלחם, או לפחות אחד למענו תהגה בו כי ירעתי כי יגל לכך בסרי למור. מרבר יהודה אוהבך יעלה זכרוני לפניך ותנחמני כאמיתך ולפניך אשתחווה ואויש.

פירארה ייד כסליו . . .⁵)

קכא.

למלמר⁶) נכברות מדובר בו שלום!
 כמוני כמך ידעת משכיל נעים כמה וכמה מוטל על כל לומר תורה ותוספיה מאושר להתרחק מן הכיעור והרומה לו ומרבר המביא המון העם

סיק הקצין הגביר כהדי יוסף (לבית) זלמן (יט אב שס"ו), שם 185: קינה עליו (סלכה נות צדקו וכו', אל יוחנן נחם וכו' חיים ואברהם עוסה בלי נוצה), שם 186: קינה על אלמנתו ריינה [=סלכה] נמסרה ש"ע. בחיי יהודה מזכיר שמלבר סוונות כל ביתו קבל לשכר שתי מאות וששים שקדי לשנה.

- ¹) כנראה ר"ל כי שכרו רק חצי מה שהיה בויניאה.
²) ספרים נ' ע"ב אטר ריביל כ"ד העניות ישבו אכר: על כותבי ספרים י"לא יהעשרו.
³) לא נודע לי מסקום אחר.
⁴) מצדק, צ"ל מצדך.
⁵) ספרו מרבר יהודה נדפס שסיב, לפיו כתב אנרת זו בשנת שס"ה, כן יוצא גם מרבריו: וזה לי שני חדשים אנכי יושב פה עם האשה והילדים כי סוף שס"ד בא לפירארה ומקץ חרש ימי הביא שמה אשתו ובניו (חיי יהודה).
⁶) השם נמחק, מהמשך האגרת יוצא שהאיש הדוא היה סלמר בבית

לרכב ולהשמר נגדם כי המה כהבל סיהם ידכרו ולא כן מעולתם לשאת כאשר שמענו כי הפרש נפל בין מעבֵּת וחמאורים בני בילנראו יצו הלוך הלכת בערכאותיהם אשר למשמש נקרכת, כן ראינו להשכילך ולהורך כי לא זה הדרך המצווה עלינו כִּי אלה המשפטים אשר תשים לשניהם ולא לשני וגו') והלא יש אלקים בישראל ונמשך יודעת מאד כל זה, לכן אם ריין והכרים יש לך עם הקצינים הג'ל כחרו לבם אנשים בדרך זבליא או לכד הקרוב יפסק ביניכם עיפ התורה וכרת משה וישראל, עשה זאת איפה ואל תשיב פני ריבם, ויען ירעתי כי תעשה ונס תוכל נקצר במילין, צא ועשה כן והי יהיה עמך. ויניציאה נ' מנת השס"ו.

קכב.

שמעתי אומרים כי ביום א' או ביום ד' מהשכוע העיל יעשו בתוך המים צחוקית גדולות אשר לא נראו כהם מימים רבים, וגם מאת היהודים קבלו גיב מעות לא מעט כי גם הם יהגו כחוש הראות, וגם כי צר לי על עשותם כל זה בימים האלו אשר בין המצרים כי כס חוכה עלינו להיות מצר ודואג על חרבן בית קדשנו והעיר אשר נראה בה ד', עכזו יהי רצון מלפני כבודו להודיעני מתי יהיה זאת, ולמצוא גם לי מקום שמה למען אוכל לבוא לראות גם אני כי כל דבר חדש נכסף. ואני תמיד איחל לעת הגחמה ולהצלחת כבודך.

פ' והנה המקום מקום² השס"ו.

קכג.

בעד חח' ר' נפתלי אשכנזי למכור ספריו אמרי שפר²).
 יציין ויפרח ישראל נושע בה' אחינו שבכל עיר ועיר בישועה ונחמה ופרנסה ושלום!

בני בלנראו. קלונסוס בלנראו היה לו בית המרש כביתו וריא'ם היה אחר מן בני דחכרה ודרש שם הרבה פעמים כמו שספסר בספרו סרכר יהודה. סבני בלנראו נדבר כסי קמח.

(¹) עיין רשיי במקומו.

(²) מסות (בסרכר ליב א').

(³) ר' נפתלי ברי יוסף אשכנזי בא מצפת לויניציאה והרמיש שם ספרו בשנת שס"א, והיה סבני ישיבתנו בעוד עסר מה. ויניציאה. עלה לאל ניסן השס"ב (בהספר ריא"מ, סרכר יהודה רף ע"ה ע"א). גם בספר אמרי שפר נמצא ציר טריא"ם לשבח המחבר.

המתנרכים בעם כרכו ה' אשר הכין והזמין לכם היום מתנה טובה
מתנת כריא ולא כמתנות אחרות, רק ליתן ולקבל סמטנה נחליאל, יען כי
זה ימים בא הלום מאי חכם לב ואמיץ כח בעמלה של תורה סיני ועוקר
ורים כמריה נפתלי אישכנו ישבע רצון העיון ומלא ברכת ה' בדרוש, אך ים
זועף ותהום המררות ירש ולזכות הרכים [הוציא?] לאור קצת כתעלומות כינתו
דרושים חרשים חרושים כרכרי קדושים כספר נותן אמרי שפר זה שמו אשר
קראו, ואמנם להיותו טמוסל ככנים ושפל כרך וכיתו ריקס ומנהג מנהג
הצדיק הוא בשגעון. ינהג לרכא תחת דגליו כל נתח טובי
ואיש חסיד ונתן המיכה לשלוח הספר הגיל על פני חוץ עי הח' הבכלי
הלו להוביל כירו אנורת כסף מרטי מסכריו להחיות נסשו נפשות ביתו.
עכ את המתנרכים בעם אנחנו מכקשים לקנות מהם הגיל אמת קנו ואל
יחר ממנו. והיה ערכו כרוחכ לב נכון הקונה, וכל המרכה תכוא עליו כרכה
כי אתם ידעתם שכר המטיל מלאי כנים של תיח וסחורתם נמכרת כראש
כשיכ כי טוב סחרו מסחר כסף והיה לכם למשמרת עד אור כוקר אור
הננו לצדיקים לעתיד לכוא להגריל שכרכם הרכה מאד עין לא ראתה וכי
ולהחיש ביאת נואלנו כמהרה כימינו אמן.

קבר.

למרה שסחה לוצאמו יצז¹) — ולא הגיעה לירו.
אלמלא טקרא כתוב אל תצא לריכ מהו ואשר חכמים ינידו ה' דן
את כל האדם, והארס דוקא, לקף זכות, כתכי הלו לא היה אפשר
לאומרו בלשון זה, אמנם אחרי אשר ירעתי כי כן הגם כי כאמת איני
ידע איכה אוכל למצוא כף זו של זכות ועל מה ועל מה מנעת טוב
מבעליו לכלתי תת העתק אחך טן הששה ספרים אשר לי משכון כידו
בעד שנים צקיני²) לאשר רצה לתת ממני ד' אננארי כי איכ הוא
הלא אצלת ממני כרכה ותצל מפי דבר אמת מרוסת לחם כאשר ככר היה
כס כרי לקחת את שלו ולהותיר לי ספר וסיפור³), ואנכי לא חמאתי לך
להיות לי נרמא כנויקין ואנכי אראה לקבץ השני צקיני ולאשר יוכלם
ככתב שלי לכיה יתנם, אך כין כך יזכור כי אמנה היו דכרי שיקרא כס

¹) מורכב מני סמוקים הללו מלכים ב' ט' כ'; איכה נ' ליד; יחוקאל
כ' ד' וריל הקביה מרקק עם הצדיק כחוש השערה ורע לו. אולי סוסכ מלת
הצדיק על השם ב"ה.

²) ראה ח"א וס' קיט.

³) צקיני (Zecchini), אננארי (Unghero) והוא רוקאמי הגרי)

מטבעות הן.

⁴) ספר וסיפור (לשון נוטל על לשון על מה שנמצא בספר יצירה
ספר ספר וספור) מטבעות קטנות הן.

כבו כרצינו ואסרתי עליו ההעתק כפרט וכן נרר לי, ולכן אל ישלח ידו
 כב, ואם העתיק מהם אסילו אות אחת ישרף, ונא לכל ישוה מעכ"ת לשאר
 כמד (יוסף טורמיה!) אשר עשה כך לסמוראל שלי²). ופה מיראה
 ראייתה כי גולת העני בכיתי וצריין לא יצא נקי מנח"ש זולתי, כי אם
 לקחני הזמן מעירכם לא לקחני האלהים מעירו, ואולם חי אני ומלא כבוד
 ה' וכבוד תורתך כי תתרצה ותתסיים להשיבני סי היה זה כי חזקה שאין
 יוצא מתחת חכר דבר כלתי מתוקן כמוך אדוני, כי אם לא אראה תשובתו
 כזה ארע כי מקרה כלתי מהור הוא, לכן הבינינו מלכי ואדעה ומלא סי
 תהלתך כאשר תמיד לישוני תהנה צדקת גדולתו וחכמתו אלקים יכוננו
 וירכו ער עולם סלה.

קכה.

אל מוהרז אבטליון³ מרוינו בער דודי מהרר אבטליון יצו.
 חכם לכב ואמין כח כתכונה שלום! אנרת בית הן (רבים) עתה
 קבלתי ושאלתו באתני, ואני עני וכואב נעצב ונצב על ערש דוי ודגה
 ארוני הלא זה אמר החכם: החולי זוקן סקרי אך הזוקן חולי מבע"י
 שתהן ענו כי היום בטבע ומקרה, ולא אוכל בעת כזאת להסתכל אסילו
 באית קטנה שבספרים רק כאשר ישוב ה' ורפא לי ואתחוק מעט על
 משענתי אז אעכיר עיני עליהם אם יהיה כי כח לראות מה ידברו האמנם
 לא אבטח למענית לכתוב כנידון זה כי מיסים הראשונים שהיו מיכים

¹ קט"ו, 2.

² ס סטוראל הוא שיר איטלקי Pastoral רחל ויעקב. בסקום
 ישנה וספר המחבר ספריו הדביר גם את האמסוראל הנה (חיי ידורה שרדפים
 ישר בסבוא לסי כחינת הקבלה צר XII). סכאן אנו רואים שהספרים אשר
 נהן לסשכון היו כתבי יד.

³ הוא הרב אבטליון קונסילי אשר הפסיל את הסקוה כרוינו
 (ראה על עסק זה ח"א) רבים הסביטו עטו ודגדול שבכולם היה ר' אבטליון
 סמרוינא ולא מסדי נאהי כאשר נמצא בחתימת כתבנו (ל"ח. 1). (ראה תנ"י 15;
 סח"א 16 תחת da Consigli; אור החיים סי 8). נסטר ערב חג הסכות שע"ז
 (דיואן סי 267) גם שם נקרא אבטליון מרוינו, וכן נזכר שם סי 78 וסי 208
 (אחיז) יקותיאל בר שלמה מרוינו וסי 97 סיק דולצי אם בני יקותיאל מרוינו
 ובסי 293 שכתו בכטר ויטאלי מרוינה וציל משרת בני חברת ת"ת בק"ק ויניציאה.
⁴ הן רבים, ציל והכתבים כן מוכח מסוף האנרת ששם אסר אשר
 הצאתי בסי הכתבים. מיוש הדבר הוא כי הרב קונסילי שלח לר' אבטליון
 הן סאנרתו כתבים רבים שקבל סאחיים בענין הסקוה וכתוך הכתבים היה
 ססון ורבי.

⁵ לא סצאתי סקור סאטר וד.

מאלה [לא] חשצתי להמסל בכיוצא ומה גם עתה כי זקנתי ושכתי ולא
 עמד שעתי [מעמ'ק] כי ורוחי נמר. הן זהב אשר מצאתי כפי הכתבים¹)
 ישוב אליו טמון כזאת, וזה אעשה ולא אוכל להסיק רצונו אם יחנני ה'
 ככתי לעשות נחת רוח לפניו כמח לא אחסר כי אהבתי את אדוני וה'
 יכתוב אותו כספר ההיים.
 מיראה ז' תשרי שס"ז מעתיר כשלומי אבמליון ממדינאה.

קבו.

?? בחסד עליון כל ימות עכרנו יום אתמול יום התענית כלי יגון
 ואנחה רבה, כי לא היה חוס גדול ועצום רק קורת רוח היום, ואם ככה יהיה
 אחיו האחר תיב הכא לקליש²) נוכל להתרצות ולהתפיים. וכאמת תמיד
 הגמיון היחיד כי ה' מרחם על עמו ישראל ולא יחמוץ כמותם וכאכוד גופם
 כי די לו כאשר יזכרו את רעתם אולי ישוכו לו ולא ינסו עצמם יותר
 מן הראוי כי כניו המה, ועכ אם היות שני הצימות האלה כחוס ימי השנה
 לעולם מקיר עלינו היום ישתכח שמו. והוא יכונן וירחם עלינו ואשק יר
 כבודך ואויש.
 ויניציאה ס' ויכפר על כני³) השס"ז.

קבו.

?? כיום אתמול כי עבר השמים התקדו כעבים ויהי גשם שומף
 על הארץ ועוד מעט והשמש זרחה ונראתה הקשת כענן ברבנו עליה כרין,
 ושאלנו את סי מלמדנו אם הוא אות על אשר נשבע ה' מבלתי הכיא
 עוד מכול לשחת. ואם נאמין שהתחיל זה רק אחר המכול לכר ולא נראה
 קודם, והשיב לנו כי גם מרם המכול היה כי הוא דבר יחיכו המכע אבל
 לקחו ה' מאז לאות על דחמיו וושהכ את קשתי נתתי ונוי מה שכבר
 נתתי מעתה יהיה לאות.
 אם נשמע עוד איזה חידוש בבית מדרשנו אז נודיענו, וכברוע לפניו
 אצא ואויש. ויניציאה ס' כי ברוך הוא⁴) השס"ז.

¹) כן היה המנהג משנים קדמוניות לשלם בעד המסק.

²) לקליש, אולי ציל לקללה. ע"ס דברי חכמינו ז"ל רבאב ריע סוליה

ירשאל (תענית כ"ט ע"א).

³) פ"י סנחס (במרכב כ"ה י"ג).

⁴) פ"י בלק (במרכב כ"ב י"ב).

קכה.

כני עליון כלכם אנשי אמת היושבים תחת מלכות מעלת השורה
 ירה אשר במירה פירמה¹) שלום וכרכה בקרב הארץ!
 יחריו נגשו או ידברו לסנינו האנשים האלה שואלים הם כמיה דוד
 מרקמאה²) כמו טמונה ממירה פירמה ועכו האלוף נרשון אוולה³) וכ"ס משה
 בר בערמן כהן יצז וכ"ס שלמה גדליה בכמד יהודה רומני⁴) וזולתם רבים
 וספרו לנו כמה מכות ובלבולים שייכים ומתיחסים לדוי מירה פירמה
 להקבץ עמים יחריו להבין ולהשכיל לתקן ולעשות סיני לכל צרה שלא
 תבא חזי לכן לבקשתם הראייה וההטנה הגה אנתנו נזורים על כל בעל
 הבית מהגרים כבל עיר וכפר מהמלכות הוה ירה כמירה פירמה אשר אליהם
 יכוא כתבנו זה בגזירת עירין ונחש הנושך⁵) לכוא להצא סה ויניציאה
 ליום מצ חשון שסיח זה העיל לעשות ועד וקבוץ כללי כיניהם על כל
 הצריך לתועלת כלם, ואשר לא יבא או לא ישלח כניל אם לא לאינס
 ניכר מלכר אשר יסול ברשת הגזירה הגל, כל אשר יסכימו חכרו עליו
 אשר ימצאו סה יהא מעושה ויחייב גם הוא לקיים ולהיות משועכר על כל
 אשר יגורו ויסכימו, והגותן כתבנו זה לידי כל אחר מהם יהא נאמן כביחם
 להעיר כאשר יצטרך על נתינתנו והשומע ישכון לכמח וייטיב לו, ורי
 דבר על עמו ואל חסידיו כרכה ושלום.

קכט.

חכם חרשים שלום!

ידי לא שמכו את הריו הוה לשחר סני מעכית ולשאול בשלומו היום
 לכר כי גם קודם לכן שמתי שחור על נבי הלכנ¹) זכר לקרבן הראוי להקריב
 לו ברדישת טובתו, ועשיתי אגרת והסקדתיה כדברים וסרעון לציר נאמן
 לדעת, אבל עיני לא ראו מענה סכות בענן לך מעכוד מלמעלה ולמטה
 תשובה²) והודעת מוכ מצכם כלכם אשר לא שמעתי ממנו ומה אעשה

¹) תחת פירמה הגדתי ככל סקום פירמה כי מירה פירמה היא
 terra ferma היבשה אשר תחת סמשלת העיר ויניציאה דיתכא ביסא.

²) סרקסאה, ציל מרקריאה, ראה ז', 1.

³) ראה קיחה, 1.

⁴) רומנין היה שם משמחה מסוארה, אטנס הגיל לא מצאתי בשום סקום.
 בבית רומנין אחר היה מרדכי בן המחבר מלמד תינוקות בשנת שס"ט, רומנין
 הגיל דר בעיר קטנה הנקראת Vito (חי, 20, Corr.)

⁵) רל כמירת נח"ש (נדוי חרם שמתא).

⁶) רל דיו שחור על נבי נייר לבן.

⁷) כלומר מעכוד על הגייר מלמעלה עד למטה לכתוב תשובה.

ונמשי חשקה לרעת זאת ואמרתי אשנה סרק זה ואחלה פניו לזכרני⁽¹⁾
 כאחר מדבריו אכני שהם ואכני מלואים למלאות תשוקתי להשמיעני ששון
 ושטחה באהליכם וכריאות והשקט ואז תנלנה עצמותי ולככי יבין ושכ ורפא
 לי ואשים מלתי לך להצליחו ולהפיכו ואצא בפקידת שלום לכל בנך
 ולהגקודה בתוך המרכז⁽²⁾ אשק ידיו ואר"ש.
 וינציאה ס' את והב בסוסה⁽³⁾ משרתו לזה וחתנו לעתיד.

קל.

אברהם מאוסימ⁽⁴⁾ לאחיו.

האח האח שלום! נקה לא אנקיך משמועתך הזאת השמעתני מלשמו
 כשכיל זה כרית אחים ולכתוב לי כאשר דברת לאמר כי אין הפתח כרי
 להתיר הגדר אינו מותר ואינו מופר יען אם חמאתי ושמתני, ולאנרותיך
 לא הייתי בעל תשובה באותו סרק ובאוחה גישה⁽⁵⁾ אשר הגשת אותן לי,
 רק הזמן מנעני מכאן כתמים למקדך לכקרים לרנעים הראים ועול הלימוד
 אשר בישכיעות ממות אומר סלה [?] יש לנו באלפסי הגדול, ואתה
 רחום סלח נא ואל תמוש מזה לכשריני תמיד שלומך ושקידתך בלימודים
 כי לי אין שמחה אלא כבשר לי בשורה כנו ואנכי אמוני כיתנו כעת
 הזאת אודיעך כי הרינו ואחינו ואחיותנו כלם כריאים ושקמים ישליו אוהלים
 ועומדת במוחות כחסדי אל.

קלא.

ממני לחנאון הרמ"ע יצ"ע⁽⁶⁾. המאור הגדול לממשלת היום שלום!
 כי אדוני. האשה הנצבת בבית הקצין כמרה מנשה שמחה יצ"ע היא
 שרת ספיראנצה עזובה ועצובה חלתה מני להיות לה למלאך מליץ אל

⁽¹⁾ לזכרני, אולי צ"ל לזכני.

⁽²⁾ רגקודה בתוך המרכז היא בודאי בת המקבל המארישה לכותב כי
 הוא קורא את עצמו. חתנו לעתיד" וגם. את הב בסוסה" מורה אל אהבה
 בסוסה. כנראה כתב ריא"ס ארת" זו בעה איש אחי ולא בעה עצמו.

⁽³⁾ פרי הקת (במדרב כ"א י"ד).

⁽⁴⁾ בדיואן 226 נמצא: יכתבתי להחזר אברהם מאוסימ, ברור בעיני
 שיש כאן טעות סופר או טעות הדפוס וצ"ל מאוסימו או מוסימכו. ע"פ ארתנו
 הדגרה הראשונה יותר קרובה. שם 366 נמצא עוד: על סק החכ" סרדני
 מאוסימו ועל בנו הבחור יצחק.

⁽⁵⁾ באותה גישה, ר"ל לא החזיר התשובה עם אותו שליח אשר
 הביא את הכתב.

⁽⁶⁾ ראה ר' 1. מארתנו יוצא שרמ"ע דר בשנת שחד בסאדווה.

מעכ"ת כי שמעה את אשר מצאתי חן בעיניו כאשר יצאתי מים על ידה ואני לא יכולתי למאן לה מסני העבירה אשר לי אל הקצין נכירה ונכירי יצו כלימור בניו. והנה שאלתה ובקשתה אחר אשר ישבה ימים רבים שמה שארוהו גם היא גם אחיה, ועתה דגיע עת דודים להגנים לחוצה את בתה שית ותשש כוחה כנקבה¹) באשר היא באלמנות חיות מתרסקת על נריכי עם לסערה ולתמכה וכפרט מה קיני²) שכה אשר עזו כתבו ניכ זולתי אל יחירי הקהלה מן הראשים ויעלה תחנוניה גם לסני הרר נאון עוו מעכ"ת לסייע במצוה כרוח פיו ותפארת עונו להשתדל עם הראשים הגל אשר כיניהם לרעתי כהרד נרשון אוולה³) יצו כין והגעלה כי שמעון לוריאה⁴) ואחרים יורו לקבץ בערה היותר שאפשר בכל אופן מעיל לטורר הכתולה הגל, והנה נא ידעתי כי כן נשש מעכ"ת סאליה משתוקקת לכל דבר שנקדושה ומה גם בהצטרף לזה בקשתי אשר עם היותי צעיר ונכזה אכית אהבה מעכ"ת תסוכבני ותחשבני עד כי כבר הבמחתי כי לא תכוי

(¹) ברכות לב.

(²) ס"ה ק"ג, אולי ד"ת מהקוסת נדבות.

(³) ק"ח, 1.

(⁴) ר' שמעון המכונה יוסל לוריאה (ריואן 414) היה אחר סרגסי הקהל באררוה, כי בשנת שס"ב כאשר היה המלכות ליסר ניטו (Ghetto) בעיר הגל באו בשם הקהל בראשונה שבעה ואחד שלשה אנשים לשאת ולתת עם המלכות ואחר סרגס היה לוריאה (Osimo, Narrazione della strage compito nel 1547 contro gli Ebrei d' Asolo etc., Casale Monferrato 1876, p. 48; Ciscato, *gli Ebrei in Padova* 1300—1800, Padova 1901, p. 83—86) ופעם אחת נקרא גם Simon Mantovan (בספר הגל 253) על היותו סמטוכה, אבל כבר בשנת של"ט דר בוניציאה כי באותה שנה באו עכרי מושל העיר לחפש בכית סחורות אחר בניו משי וכיצא באלה אשר המשא ומתן בכס היה אסור ליהודים (שם 114). שכנו נזכר אחר בריואן המכה, ס"י 341: בריטראטו [צורת] הרומא כחוד דוד חיים לוריאה ססארוואה (כלי אי"י). ס"י 399: ביום טובה . . . ולהאלוף הרומא הגעלה כסדר דוד חיים לוריא יצו בהולד לו את שמעון בנו יום מילתו ו' אלול שצ"ז (ראה גם תני' 80. ס"י כ"ד), בנו השני היה יחיאל חיים (תני' 202, ס"י קצ"ד). רחכם עפשטיין לא הזכיר שמעון הגל בספרו ששפת לוריא (ויין תריס"א) ואולי איננו מסישחה זאת. לוריא היה לו עסק עם הרב ארקולטי, אבל תוך הענין איננו ברור (ס"י קס"ג, קס"ד, קס"ז). שלמה לוריאה הנזכר ס"י קס"ג וקס"ד בא סאי ולא היה איטלקי. שמעון לוריאה נפטר כ"ו אדר שס"ד (ריואן 414).

מסבחה. ואני תמיד איחל לה ימים על ימי מלך יוסף בנילה וברכה ושטחה
רבה ער העולם.

וניציאה כז מנחם השס"ד.

יחזק מאזנים נחשב מתלמידיו קמן שבבלם הצעיר יהודה אריה
ממדינא.

קלב.

ממני לר' שמואל סאונויני¹ יצו צלוחת של סליימין² שלום!
נשאל ושאלתי מאת הגעלה כמרי יוסף נרשני³ לשם מענית לתת
לו תוסס שטיעת⁴ אשר חברתי בימי נעורי המתחלת קינה שמו"ב
ואני כבר הרססתי אותה זה מעט כספרי. מוכר יהודה והוא חלק ראשון
סרושי, כי רכיס היו דורשים אותה ממני, ובראותי כי מעלי למעשה ידי
יכסוף אמרתי אקריבה לסניו כל הספר כי לעניותי⁵ לא יהא פרוש מן
הציכור ואנכ הרא יצפט לקרות לעתות הסנאי אינה מהרושים האלה כי
לכך נוצר לבוא לידי חבטי לב כמוהו הגם כי עד הגה לא יצאו מן העירה
ולא נראה מהם רק ארבעה או חמשה חוץ למדינה זו ואם גדולה עברה

¹ סאונויני, צל סאנוויני (Sanguigne), לפי הרב שואבע ז"ל השם
הגכון באיטלקי הוא Sanguinetto, ראה 2 n. 47 III (Corr.) שם עיר
או שם שוק ברומא (מחא 58, הערה 4). ר' שמואל סאנוויני דר במדינא,
ראה אודותיו הסוכר XIX 104, ראה סי קנ"ה 1. — דיואן 119: ברוך
עסינרב סטורלי עם אשת חן סרת חנה בת הגשא והגעלה בסדר שמואל
סאנוויני; שם 401: למשוש חתן על כלה. . . . כס' עוכריה בכס' סצליח
הלוי ז"ל ומ' נחסה בת כס' שמעון סאנוויני.

² משנה כלים ל' ד' ובררבה טקוסות.

³ חמשה נרשני (Grassini) נודעים מן המצכות הגרססת בליא (ספתח
106) אבל יוסף נרשני אין ביניהם. בדיואן 247 נמצא כס' יוסף נרשני,
אבל נרשני לזוד ונרשון לזוד. Moisé Grassini (נפטר שני, ל"א 86)
היה אחד מן שלשה האנשים אשר קנו כשנת שליח שדה אווד לכית הקברות
בוניציאה (Nuova Antologia XXVIII 497, ראה סי' ע"ד 1).

⁴ תוסס שטיעת, צל שטינית (Ocelet) והיא שירה שסזונה שורות,
כספרו מדבר יהודה. סי' ע"ב אמר המחבר: רצנה נפשי להעלות מה וכו' למנצה
על השטינית אשר חברתי בנעורי [בהיותו בן י"ג שנים] וכו' בסמית ר'
סשה כסלה סלרוקא ז"ל. בראש הספר גלות יהודה (הוצאה כי פארוה שנת ת'
נמצא שיר סתלמיד המחבר יחזק סארוואנו (ראה סי' קצ"ב, 8) המתחיל
שטינית סזמר לתודה, על יוסי חבר גלות יהודה (ראה צד 36, הערה 2).

⁵ היא הקינה דבקראת בין בעברית בין באיטלקית.

⁶ כלומר לעניות המצר.

לשמה¹) ועובר אנכי כזה חק ונכול להביא לפניו אשר לא שאל ואולי לא יכשר להתקרב על מזבחו הטהור, אולם גודל תשוקת כל מחבר החישיק שחכורו לפני מלכים יתיצב עם היותו בלתי ראוי וכל יתיצב אסילו לפני חשובים, יתנני נא להודיעני מקבלתו וירצו²) והי אלקינו ירצהו ושלומו. נכסף לעזרתו ויניציאה כיה סיון השמיני.

קלג.

לקיץ פירארה כער מלך סולאניא שהמיר אח'כ³).
ליתנים מוסרי ארץ שלום! אסור מצוא חספן לעשות דרכים כנית הסודר, זה כמה שנים נמצא פה עובר איש מכני קהלכם שמו כמרה לאורדריאו אחיו של כים שמיאל מהארמיס⁴) יצו מחמת הוכ יש לו לני אחד מסך כמה . . . וכני קהלנו יצו אשר ראודו מוסר עצמו מפני רוחקו לרחמי שמים, עוז התאורנו וקצנו לו מן הכא כירנו מנחה, ולא הספיקה ולא השיגה ידו וינאל כי עדין העקר חסר עם הוצאות ודברים אחרים כמו מז או מז דוקאמו בקרוב.

ולאשר כרת משה וישראל ומנהנכ לרחם על רל ואכיון ועין שמענו כי אחיו הגיל אשר עמכם כרוך הוא לדי ותם וישר הוא, עיכ נתעורדנו להלות פני מעלי יכנסו ככצוה זו להביא אליהם את רי שמואל הגיל וללחוש באוניו ולרכב על לבו עד אשר יתרצה ויתמייס לתת ולמלאות השאר הנצרך להוציא מטסנר האסור הגיל וחסרו לא יסיר מעמו, וגם כי כאשר

¹ נזיר כ"ז ע"ב.

² וירצו, ציל לרצון או וירצו.

³ סלך סולאניא, לטי דעתי ציל סלך מהארוסיס והוא

לאורדריאו מהארוסיס הנזכר בתוך הכתב או היה גם סולאניא כנויו.

⁴ צונן סונה וסופר, ילירי הארוסיס הנודעים בשמותם (בתולדות ר'

עזריה כן הארוסיס כרם חסר חלק ה' צד 132 ואורטרה דוסף עליהם עוד שבעה בסע 124 II Corriere) אבל שנים הללו אינם נזכרים ביניהם רק בשנת הרגיד הוציא רחם קויסמאן זיל הרשאה אחת מיצנת שע"ט שחשיכה אורה שבה נתנו רבני פירארה רשות לר' שמואל מהארוסיס לקרא את הסר סאור עינים סרען סן הארוסיס (הרשאה אחרת; Revue XXXIII 78; XXXVIII 214). לאורדריאו מהארוסיס היה אסור בכית האור על שלא סרע חיבו לני אחד ולהתיד את עצמו מבית האסורים נלה דעתו להסיר דתו שנתיאש להגאל (זה כוונתו בדבריו); מוסר עצבו לרחמי שמים, כי בסובן זה אבר על עצמו כחיי ידורה; נשעתי על רחמי שמים, מוכא משואבכ בסע Corr. II 220) אם לא יתנו לו אחיו בני ישראל סך הנצרך לאולתו. אולי ראו גם בדבריו; אסור מצוא הפין לעשות דרכים שהאסור רצה להסיר.

שענו והקשכנו שאף הוא ישיב אמרי לאמר כי לא זאת הפעם בעצב וראשונה ולא שנייה אשר תסך ועור אותו ושלה ידו לסייעו והוא חלל ברית אחים גם מעכית לא יחיישו מלהשיב ולומר לו כי אעפ"י שחמא לו ישראל הוא עוד הזום ומכשרו לא יתעלם עוד וזכילא כתריתא¹ אולי ישוב מדרכו הרע ותחשב לו לצדקה, ואם לאוה סיבה לא ירצה שיתגלה ושיודע היותו ממיל מלאי לכיסו לטוב כעיניו ישלחם מתן כסתר ואיש אל ידע כי אם יודע כל סתר רחום והגון אשר יוחן את אשר יוחן אחרים. מעתה אתם ידעתם את האיש האסור מה גם אחיו הגל יתר ממנו וכתכונתכם תעשו ודי אשר יצא המכון לאורה להיות כמיכם כמונו זוכים כמצוה זו להוציא מכית כלא האיש האסור עכ"פ בלתי ערוכ [עכוב?] ור' אלהיכם ירכה את כסא כבודכם יגדיל וירומם הרתכם כחיים ושלים. ויניציאה כיד חשון שסיד.

קלד.

בעד הח' קיר² להח' ר' דוד מהטוב³ יצו.

זכתי שלמים עלי תשלומי כפל ד' וה' לשלם תודות לארנוני אשר שמע בקולי וישמור ומרה על אשר דרשנו מאתו. ולמצא חן כעיניו הרריך בנעלים תלמוד הגון לפניו אשר כמחננו בו גם אנו יישר חילו אחרי רחוינו; נכרא רבא דקא מסהיר עליה, הגם כי לא היה לנו עריין זמן יפה לכדיקה אם ב א⁴ אויזן טילין תבחן מפני מי שמרחה בערב שבת והיה כי יהיה חקר לתכונתו נודיע למעכת דבר, ובין כך אל נא יסיג אחור כית להתיצב על מצצה ולפקח עין אולי יקרה ה' לקראתו אחרים אוטרים נפשנו חשקה בתורה, כי לא ירע הצדיק עינו מהם ויושבים לבטח שנכחו ברעת וכינה בעיה וחלק יהיה לו כתובם נחלת שכר מאת ה' משמים.

¹ ברכות ח' ע"א.

² בעד הח' קיר, בס' קסדה נמצא בעד הח' ב ק ר יי והמעתיק נמס: בקריאת שניהם, וגל להגיה גם כאן וגם שם ' ריי (Ibn Re) ואולי הוא החכם יוסף ריי אשר נפטר יום שני של פסח השעה (לא 9), ראה CB 5981.

³ מהוטוב, צ"ל מהטוב והוא שם שנתקן מן האיטלקי del Bene וגל שרוד מהטוב הגל הוא ר' אליעזר דוד מהטוב בעל כסאות לבית דוד (באוצר הספרים אות כ' 263 נדפס מה ס"ב) אשר חי בסדארה ונפטר בשנת שציה (סח"א 7), קורות ימי חייו מספר בקצור בעל אור החיים בסימן 421 וקראו ל"כ מה טוב וראה חתימתו בכ"י. כזה פעמים התם שמו אד"ב (ראשי תיבות: אליעזר דוד מה טוב).

⁴ ב א, אולי צ"ל הוא או בסקום בא אוון צ"ל באון.

שלומי אמוני בית הקרבתי [י] אל החכם השלום סאררו⁽¹⁾ נרז וכאלה רכות מעמו הוא נותן בעז ותעצומות למעבית ואני תפלתי לך ארוני עת רצון יהיה לו תמיד להחזיקני במסכה אוהביו כאשר לבי ובשרי ירננו לאל חי על כל מוכה וברכה אשר יברכהו אלהים וישים לו שלום נכסף לאהבתו. ויניציאה כ"ג תמוז השס"ב.

קלה.

שלום כמרומיז בעל בעמיו. למוהרר שי"א⁽²⁾ בצורהא לשם כמ' מאיר לוצאמי⁽³⁾

הגני להדות ולהלל למעבית על אשר נעתר לי על אורות האשה אשר כתבתי לו זה ימים גם הלום ראיתי כי דפץ כי יגמלהו ר' כצרקו רען ענותו תיכני והוסיף לי אומץ להעמים עליו פעם בפעם אעיו גם עתה לבוא לפני על כי שמעתי את דברי האלוף כמוה אליעזר דניצה⁽⁴⁾ יצו שדעתו נוטה לבוא לדור מה עמנו ולכו נכסף מאד להסכמתי זאת לתועלת הבנים בניי הילדים אשר חנן ה' את עכרך כי ישמעו מסיו תורה וילמדו לקח תחת צל קורתו וזאת לכד היא שעומדת לו לסיקה לעזוב חוקת ביתו אשר שמה בסאררוה כי אמר יש ארמטי⁽⁵⁾ בכני הקהל יצו לכל יוכל שום אדם למכור ולא להשכיר חוקת ביתו כנסעו משם, לכן נאתי לשחר סני כבודך למעני יעשה שיבקש מבני הקהל לעשות להחכם הגיל חן זה להרשות אותי שיוכל למכור או להשכיר החוקה כביתו למען לא ימנע בעבור זה מכוא בתמים לדור מה וארצה גם אנכי ממנו בנדיול הבנים כאמור, ואם אני נכנס לבנים מן השורה לתת משא על משא למעבית ימחל ויסלח לי, וגם הוא עלי ועל סועל ירי יצויני, ואני וכיתי נעכור את ארוני ולבי ובשרי יתחננו לאל להנריל ולרוםס כסאו ולהאריך ימיו ברוכ שלום.

ויניציאה ל"א דיצימר השס"ד.

(1) הוא ר' יוקב סאררו (ראה פ"א, 2)

(2) הרב שמואל ארקולזי (ראה כ"א, 1).

(3) ראה ס"ז, 2.

(4) הוא ר' אליעזר חיים ניצה בעל דמשק אליעזר (תני 326, ס"י כ"ז; סח"א 44), לפי אגרתנו דר אליעזר דניצה סק 1603 למסאגם בסאררוה ובטעות נאמר b JE IX 318 שהיה c. 1600. רב בסאררוה. ס"י ק"ט, קל"ו, קס"ה, ר"ה, ר"ז, ר"ז, משלשה סימנים האחרונים יוצא שהחכם דגיל היה שליח קהלת רומי לקהלות טולוניה ורוביא לקבץ שם נדבות בעדה.

(5) סארטי (parte) תקנה.

קלו.

בעד הדניצה¹). אלוף מנריאל אלוף עירוס² שלום!
 נשמעו הרברים את אשר הרחיכה וסערה סיה לכלי חוק שם בעיר
 בארוה אין חכמה לאשה אשר אין מעצור לרוחה העיזה סניה ותאמר נגר
 קרובותיה אשר [אשת] האלוף כטויה אליעזר דניצה יצו לכושת וגם לחרסה
 למשפחתה ולבית אכיה בין למתים בין לחיים דברי חרוסים וגדוסים כמדקרות
 היב מאשר חם לבי בקרבי גם יחד לכל הקרובים ואדוני יודע כמה הכזיון
 רבך בנפש כלכל לא יוכל רוח איש כי תכא אמה עכריה מכנות מרח³)
 אל הבוי לחלל שרי קודש מטשפחת רם ולדכר דברים אשר לא כן נגר
 כבודה של בת איש תם וישר ואשת חכר כחכר, עיכ אמרתי אכא אני
 לפני מעכית אשר ידעתי סאו מקרם ומשנים קרמוניות כמה וכמה ידירות.
 אהבתו לבית אבותנו ואנחנו כלנו נושאי דנל[ן] יחן נא אצבעו כיניה
 וישים ידו לר' לדעת מה זה ועל מה זה, וכאשר ימצא כי שפת שקר
 ולשון רמיה זו נתנה עליה בקולה בכלימה ובח נבלה כישראל אשר לא
 נכון להאמר יתבע עלכון העלוכה וענש תענש העולכת כמוב בעיני אחרי
 אשר יכריחנה לחזור סרכריה ולרצות ולסיים את אשת האלוף הגיל כי
 מלבד אשר יעשה בזה המוכ והישר בעיני ה' בשבט מישור שבט נשיאתו
 גם לי גם לכל המשפחה, והיה לי לחן רכ וימנע אותי מכוא כתמים שם
 בעור וסעד שרים ושוסמי ארץ אודבי ולהשתרל כעשני ליסרה אותה שבע
 על המאתה, כצדקתו כמחתי שלא יסוג אחר, עיכ יהיו דברי טועמים
 ובנשיקת ימינו הגאדרי עכבר הגסטר סאת דכו אצא ככריעה וארש.

קלו.

סמני לכימ ישראל קוניאן⁴) יצו.
 איש נכון וחכם שלום! לא ידעתי כנפשי אם זוכר כית את אשר
 דבר לי עת היותנו יחד במרויוז⁵) כהעשות שדוכי הסמואר יוסף יצו

¹ הדניצה היא אשת החכם אליעזר חיים דניצה שאשה אחת רוציא
 עליה שם רע, ראה סי' קסד. 1. בשרית ר' יעקב לבית לוי סי' קכ"ו יש
 השובה סריאים על אודות אשה אחת שנחשדה עם פלוני וספק שאין לקוח את
 הבעל לרשה, ולפי השערה קרובה סוכב הפסק הגיל על הדניצה.

² הוא ר' שמואל ארקולטי רב בפארווה (סי' כ"א, 1).

³ סבנות סדה, על שם סעשיה, ואולי יש בלשון זה גם רמו לשם

כשפחת האשה הכויאה הלעו.

⁴ קוניאן (Conian) ראה סי' כ"ז. 1.

⁵ Treviso.

אשר היה עם לבכך אדוני לאסוף ולכנוס תשכיר¹) במקום מושכך עד יעלה השכר והגן להשכיר מלמד טוב ויודע ספר, וגם כי נבער אנכי מדעת מה היה בלב כית עלי סוזהבת²) נעורותנו אשר קדמה בינינו ואני השיבותיו כי נסתרה ממני הבחירה או כי עוד ימים באים אולי אהיה אנכי מוכן להסיק רצוני, וגם כית אמר בין כך ובין כך ינוח הרבר לעת הצורך, ועתה אני כמעט נטוי רגלי ליסע מהעיר הזאת כי דחיקא לי שעתא מוכא בארץ אוכלת יושביה ואם יש ויש אתי מקום ומקומות, רק הרחק לא הייתי חסץ להרחיק עב אמרתי לכתוב שירות אלה לכית אם מן האפשר אשר יצורך ללמד וללמד לשמור ולעשות, לכל אשר ירצה יש בי כח לשרת, אולם זה עקרו של דבר דלית דין צריך בושש וצריך אני לרעת ולהחליט דבר בעד כל חדש אייר לכן ייטיב נא עמי להודיעני דעתו בזה הן או לא, וגם זה חסרו יעשה עמדי לחיות הרבר כמוס ונסתר עמו כי לא ייטיב לי אם ישמעו העברים או לשום אחר מהקהל שהיה ברעתי להתסדר מסה, עד עת הנסיעה עצמה, ויקרבו השתחוחתי לפני האלוף הותיק חותנו יציו. ואסיים ואריש ויניציאה יחי עוד לנצח³) למבני השמיד.

קלח.

לקק סיינה.

עדת אבירים, בעלי עמים, אנשים השלמים, הולכי על דרך היושר והתמימות מלאי צדק דעת ושלימות חקק אשר בסיינה וחכמה בראשיהם וראשון הוא למקראי קדש הנשיא החכם כמרח יצחק ריאטי⁴) רוב שלום! הרבת והסציר בתסלה ובקשה לאלהינו עימ⁵) כתביו השלוחים מהח

¹) תשכיר (תינוקת של בית רבן).

²) סוזהבת, ציל מאהבת.

³) תהלים מ"ט ט, ויחי וגו'.

⁴) מורטארה הרשים צר 54 יצחק ריאטי (Riati) אחר על סי לוח הפייטנים מן שד"ל אבל לא ידע לא סקום שושבו ולא זמן חייו, רינער בלוח ידום משמחת בני ריאטי הרשים יצחק ריאטי עי"ס Mosé V 231 משנת שנת אליעזר ברי יצחק ריאטי סר וחבר לוח סאמרי עין ישראל כסדר אלטא ביתא ונרשס בוויניציאה שע"ב (אור החיים 435). בדיואן 125 נמצא שיד לנשואי משה ליאון מרורי (Revere) עם נחמה בת כסרד נראציא ציאו (צל ריא) ריאטי נרשס (שנת דשניה). מאנתנו יוצא שרר בסיינה (Siena) הדה עוד בחיים לערך ש"ס. ראה גם סי ק"א, 3. יוסף ריאטי בסיינה (משבית מלחמות דף צ"ב ע"ב).

⁵) לא להינו עי"ס, ציל לאוהלינו עיי (על יו"י).

חמול מצליח כהן מויטרבו¹) הורש ומכש מאתנו לכתוב ולצוות אל כמיר פאציסיקו דמיליציו²) המלוה להווה³) בקסטיל אימיריאו⁴) שיעמוד לדין עמו שמה סיינה על עסק חזקת חנות בקסטיל אימיריאו הנז' אשר לפי דברי מהר חמול מצליח דמיליציו⁵) דין ודברים יש לו עליה, מלכד כי תורה צוה לנו משה מורשה היא כי יריבון אנשים עד אלהים יבוא וגו' ואין אל אלא דיינים דייני ישראל ושנוי הוא מדברי סופרים באזהרה רבה, עוד זאת שנית ראו ערות נאמנה מיחירי סגולה קהלתכם ומסרנסי חברת גיח אשר כרומא שנתרצה ונדר כמ' פאציסיקו הגיל לעשותו ושם שם לו חק ומשפט ועבר זמן ולא קיים ואמנם כאשר שמענו כי מקום החוקה הגיל קרוב הוא לכם ומתיחס למעמרכם, ראינו כי עליכם המצוה הזאת ולא רצינו לשלוח זה הפכתב בנכול ריעים וזאת בחרנו מן הגאות להמקת רצון כויה חמול מצליח רגיל בקצת לרבר באוני מעל' ייטיב נא בעיניכם למעול עם כמ' פאציסיקו כמי חכמתכם וכינתכם ולעשות שכומן קצר כנראה בעיני בית שיקיים נדרו אשר הבטיח וחיובו המוטל עליו מדין תורתנו ויבא שמה סיינה או ישלח או יעשה שם מורשה בערו עם הרשאה מסמקת ויעמוד כרין עם כי חמול הגיל וישמעו הריינים שניהם יחד וכאשר ישפטו כן יקום, ואתם אורחי האמת והשלום זאת עשו וחיו לקיים המשפט על מכוננו ולהעמידו על בנו, כי גם ה' יראנו היכלו בתקנו. ושלום.

קלמ.

קרנים!⁶) למונטאנייה. נאחו בסבר בקרניו שלום! ;
ראיתי והגח קרן עור פני כתבך ממנו קרנותיו לתקנם למשוך בקרן לראש השנה העיל, ובא אלי קרוכך יצו וקרנים מירו לו וחלה פני משם

¹) בא ראשונה על החתום בספק רבני רומא בעסק המקה שברונו (משבית מלחמות צד ע"א). טאנרתנו מוכח שכיננו היה מויטרבו (da Viterbo), אבל מורטארה (סח"א 14) דרשיטו רק בשם כהן.
²) לא ידעתי לכוננו, לפי דעת החכם לתאמו יש להגיה דימסיצי (da Sezze) ודוא שם משפחה מיחכת, אך גם אם נכונה הגדת יידי הגיל אין לכוון את האישי פאציסי דמסיצי כי לא נמצא שמו במקום אחר.
³) המלוה להווה, בימי הבינים היה המנהג שהמושל נתן רשות לזמן קצוב ליהודי אחד להלוות כריכית ליושבי העיר או הארץ, אולי כון בטלות, המלוה להווה לאיש אשר לו ברובה רשיון כזה.
⁴) קאסטיל אימיריאו שם מקום (Castel Vittorio) קרוב לנינובא.
⁵) כנראה הוא חמול מצליח הנקרא למעלה מויטרבו.
⁶) מסוטניינה נשלחו לו שופרות שנמסו להתקנים בוינציאה, אמנם ר' שלמה חיים אשר קנו השופרות מסנו לא היה בעצמו אומן במלאכה זו כי

מצמיח קרן לזרים למרום קרנכם כיום תרועה, ואתה רע לך כי דוממתי קרנות צדיק אל ר' שלמה חיים ואמר לי כי אינו בעל הקרנים ולא היה הוא המתקן אותן, כי היה מקרן מסרם את אלה לשעבר נוי תסל אשר קרני ראם קרניו היתה מלאכתו, ועתה נסגם מהעולם לעולל בעסר קרנו כאוסן כי נגדעה קרן ישראל ואין יהודי עוד סה אשר קרנו תרום בכבוד כצאתי את העיר כקרנות הגוים אלך בפרינציפאלה²) ואבקש אם אמצא מהם מרים קרן לעמו וכרצונך תרום קרנינו כאשר כתבת, בין כך כה מניני וקרן ייעי ואכרכך עד ירום קרן משיחו ולך שלום. י"א:

קמ.

בער קרובי הרוני מלכות מאנמכה¹).

אנשי חסד נאספים לעשות צדקה עם כל אחיהם וכדבר אביון צרות נסשו ובהתחננו ישמעו ויעזרו לו לעזר ולהועיל בהשפיע עליו מן המזב אשר הטיב ר' להם בני ישראל אחינו שנכל עיר ומקום רואי סני כתכנו זה לכלם שלום רב.

הלא למשמע אוון ראכה נפשכם כנסשנו ודאי ולככם המר ימר כשכבר הימים שמעתם את כל התלאה המכה והמכונה בוקה ומכוקה ומכולקה²) אישר מצאה בכאנמכה, אל אותן הרוני מלכות אומללה יולדת השבעה³) כי בהצוי ימיהם נכרתו ונגזרו מארץ חיים זאת ואתם ידעתם על מה ועל מה ויותר מהמה מרומה רכה נשיהם וכניהם ואהיהם נודשו מהעיר מיד ולא יוכלו להתמהמה וגם צרה לאכל ויגון עשו להם לקחת כל רכושם וקנינם הכעט אשר היה לסניהם ויסרוץ לרוב סרץ זה על כל סרץ ותכאנה האלמנות והיתומים האלה אל קרבנו וכל רואיהם הוילו רמעה כנחל וכל השומע צעק יצעק אוי ואבוי על מצוקה רכה ואמרו כלם לחמול [ולרחם עליהם וכן נעשה כאת כל הקהלות סה נרבות השמיעו ואססנו לרם סך סה, והנה הוא בירם ככר הולך ומתמעט וכא עד קצו וקרבו ויאתיון ימי החורף

אם נוי אחד אשר נקרא Theophil (כן נראה לי לסתר מלות נוי תס ל) והגוי הזה סת.

¹) בפרינציפאלה, כנראה כוון אל העיר פיורנצה (Firenze).

וינציפאלה ר"ח השון השם"ב.

²) באלול שסיב דרש בשוק מאנטוזה. אחד מן החאים הגוצרים והוציאו לעו על היהודים שחרמו ונהדפו את משיחם ורתם ונדרנו בנודת המלכות שבעה אנשים ושאר היהודים נתגרשו מן העיר (Carnevali, II:Ghetto di Man-). (Iova, Mantova 1884, p. 18—21).

³) נחום ב' י"א.

⁴) רמו לשבעה הרוני מלכות.

אין מאכל ואין כסות בקרה ולכם הומה בקרבם על נותני לחמם וצידם אשר נמרסו מהם, עיב כחרו לשלוח מוביל אנרתנו זאת איש אמונים שמו כמי . . . גם הוא אח לצרה מא מהרומתים¹) להתנפל ולישא בעדם רנה ותפלה אל נדיבי אחינו לחס על האמללות והאמללים האלה אשר לקחו כפלים למורעניות בא עליהם שלא כדרך כל הארץ ולהריק עליהם ברכה למי תאות צדקה ותצור תום דרך מואת אשר היא לאלמנות ויתומים האהובים וקרובים לה וצעקתם ישמע אל מכיל הדלים, ובשים על לב איכה היתה הגזירה על המרוסים ההם ואיך היו נשיהם אלמנות וכניהם יתומים אין לך כלי מחזיק ברכה וראוי להמלה ותנינה מזה. — ולכן יהי נא מושך חסד וחונן ליתומים האלה ולאמתם וכל איש ואיש לכבו יכין וירך וירחם וכפי ערכו יפתח ידו יתן ויחזור ויתן כי לא נעלם מרעת אנוש על אחת כמה וכמה ישולם לאיש מסעלו אל חנון ורחום ורב חסד אלהי הרוחות לכל בשר הוא יצילנו מגזרות קשות ויתן מנוח ומרניע לעמו עד יביאם אל המנוחה האמתית ואל הגחלה ועיניכם ועינינו רואות אמן.

קמא.

עדות בעד מרת דיאנורה המוחזקת למכשם ה²).
אל אנשי ערת מי סנה. אשר בכל עיר ומדינה. בעלי עושר וכבוד ותכונה. ולכל קמן וגדול בכל סנה. רואי סני אנרותינו זאת ומעתה אנא יושיע נא אל למושעות כברכה ושלום!
אל כל מקום שתכא האשה הזאת הגצבת עמנו בזה בשכבר ועתה היא הולכת אליכם היום שמה מרת דיאנורה מבית אמרנו נבוא להעיר את אזנכם על יושרה ומובה כי זה ימים ושנים רבות הוכילוה רגליה מרחוק לגור אתנו ובביתה שכנו רגליה פה בקרב קהלנו זה זמן רב באה ושבה ומתהלכת מבית ומחוץ בין כלנו ומעולם לא נמצא עולתה בה אשר יאמר כי הוא זה דבר דומי וגנות לא הרעה ולא השחיתה ככל קהל קדשנו הלכה כתומה כמשפט בנות ישראל הכשרות בשלום וכמישור, ואם שמת שקר ולשון רמיה הרוכרים עתק בכזו הרחיבו כשאול על גמשה ודברו עליה רעה כמה פעמים אין אדם שליט כרוח הפה לכלוא שסתי חי מרכר, האמנם אלם צדק לא נהיה כרכר אשר אמרו עליה, ולמען דעת צדקתה ככל מקום, והרחק לא ירחיקו ממנה כל השומע או שמע דבה רעה הוא מוצאת כאולי עליה הגה כאנן בזאת להגיד את אשר אתנו כרכרים אמת לאמתם ולא

¹ מהרומתים, צל סרמומתיים.

² דיאנורה. (Dianora) הוציאו עליה דבה רעה שהיא סכספה ונתרשה מן העיר. במאנשווה נדרגה בנוירת המלכות בשנת שים אשה וקנה כת שבעים ושבע שנים משום חשר כשפים (Carnevali l. c. 13).

יהיו סן החושרים ככשרים וכל הון אותה לכף זכות ומאמין לנו הריין האמת
ירין עמו כאחד ומיוחד לטובה ועליו תבוא כרכת טוב.
וינציאה חי מכת השמיד.

קמב.

למורי ורכי הרכ משה¹) יצי. מגדל עז כתוך העיר מורי ורכי שלום!
האי צורבא מרכנן דמרח כאורייתא היא דקא מטרחה ליה²) שהרסים
ספר דרב נוכרי, דנפש חיליה תורת הכית הארוך להרשביא³) זל כהשנות
ותשוכות כאשר יראה מעבית וישמוט ואחר חעטל והגיעה כי רכה רגה
נושא את רגלו לתתם על פני חוצות וצרכיו מרובה, ידענא ביה כמר כי
מכל אשר דבר ידבר לסניו לתמוך לכל כמסל במצוה וככוז להפקת רצנו
נתתי בידו שורות אלו לחלות פני מעבית לעור ולהעיל לו ככל אשר
יוכל, וכעל הגמול ישלם לו ולכני שלם תמיד לכקש מלסניו על שלום
ומוכתו וכחול עוד ירכה ימים וארש.

קמג.

לספר תורת הכית הארוך⁴)
הכית אשר בנה שלמה המלך בין רכנן וכישראל נחל שמו הרשביא
זלליה וכו הכונים העושים כמלאכה הראיה זל מראה את כרך הכית וכו
רעה נכר חכמ סחוק כל כרך על משמרתו, משמרת הכית עד כי
כעל הבית מוצא כל ההגותיו בתוכו ואורח מדרך עיד הפלסול והחריפות
הנמצא למר סכעלי תריסין אלו, ואין נמ אחר חושך עצמו סן הרין למלו
בשתי ידי, אם בן כל דואיו ישיגו ולא יסמירו בשפה יניעו כים לקנותו
ויתכלא הבית כלו אווה בשעריו ויתכרכו בו מכל נויס הרכנים הקצינים
נדולי סדינת פולין רוסיא⁵) וליס א⁶) אשר נתנו כח כחתימותיהם
להביא הרכר סכח אל הסועל נמ ה' יתן המוכ לאנשי אמונה וצדק כמריה
שלמה לוריאה⁶) וכמ' סרדכי שאול⁷) בחכרת הגכיר כמ' יוסף סרוק יצי
אשר ככספם וזהכמ אתם תהלות ה' כתרווה הרפסוורו הרריכוורו אליכמ.

¹) ראה קיא, 1.

²) ע"ס תענית ד' ע"ב דאי צורבא מרכנן דרתח אוריית' דקא מרתחא ליה.

³) ראה סימן הבא.

⁴) המסר דוה דרפסין בוינציאה שסח (ברצונך) ר' סרדכי שאול בן
ר' שמואל שאול בעור שלמה לוריאה על הוצאות יוסף ו' סרוק כמו שנכתב
לקמן (CB. 6891, 34; Zedner 714; Rosenthal 988, Anh. 2304).

⁵) וליס א, ציל וליסא.

⁶) שלמה בן דח' ר' יוסף לוריאה (סי' הבא)

⁷) ראה סי' הבא.

קמד.

לבקשת הרי מרדכי שאול שהרסים ס' תורת הכית.
אנשי שם קצינים נאונים ורבנים פרנסים וחכמים וכל אשר מבני
נפוצים בגלות אריאל אשר בעיירות וכרכים בכל פאה ופאה בגלילת אישילת
שלום רב עד כלי ירח!

הבילהו רגליו מרחוק עד העיר הזאת איש אמונה ורב כינה הריר
מרדכי ברי שמואל שאול יצו וכירו ספר משולש וחיל משולש ועונו משולש
הוא ס' תורת הבית לא נראה כזאת בישראל מימים ימימה אשר הוא ושותפו
הרי שלמה בן הח' ר' יוסף לוריאה הוציאו וכאו מאי לקוסטאנמיני ועבר
בארץ אשכנז למדינות רוסיא ליטא ופולוניא ומשם הלאה וכירם מוכם
חתימת של החכמים והרבנים מהגלילות ההמה מספרים כבוד הבית וקדושתו
וטודים לעזרתו ואת סנינו חלו ובקשו חכמי ק'ק קראקה ג'כ להיות לעזר
ולהועיל אל החכמים הגל כעסק הרססת המסרים הגכבדים האלה וכחסר
אל כי רב הוא באו עד תכליתו אמנם רכתה ההוצאה עד מאוד וכמה
הרסתקאות רערו עליה¹) עד כי באו כירינו שלשים ועד רבעים מהמסרים
כחיל כבוד ועצום וסך רב. אשר ע'כ הגה הוא יוצא לקראתכם וכירו קצת
מהם לתתם למעלתכם, למען יוכה כל איש לחזות בנועם אמריו כי נעמי
ולתועלת הגהגת עצמו כהגהגת הכית בכל מרינה ויהיו נא אמרנו לרצון
לפני כל חוזה כתבנו זה וישמעו לקולנו לקחת אותם מידו וכסף ישקול
יתן לו כעין יפה ורוח נדיכה כי תחת הנחשת יבוא זהב לביתכם וכחכמה
יבנה בית איש בער טאמץ כח הלוח אשר לא עצרוה עמל וטורח צרה
ירנן מלכות את הרבים כאבן יקרה הזאת תיקר נפשו בעיניכם והמילו
מלאי לכיסו וסרי עברו ויסור שמה נתן תתנו לו צדה לדרך בי חלוש
המזן הוא ויצטרך גם סוס לרכוב עליו וסער לתמכו ולכם תהיה צדקה
וכזכות זה שאר יעקב ישוב אל עירו ואל מקומו. אמן.

קמה.

בעד הח' בק ר' י' (2) וצל לשלוח לקרובו לליואנמו.
לאשר המשרה על שכמו שלום. את קולך שמעתי מתוך האש
כוער כתנור יעיר כל חמתו על כי לא נתתי מענה לשון למעכ'ת ואנכי נקיתי
המעם מאשמה כי אחור לא נסוגתי מלחשיב ומה אעשה אם לא הביעה
תשובתי לפני כסא כבודך, והלא לבני וכשרי ירננו לך ותמיד דמות דיוקנו
חוקקה בקירות לבכי ולצניף מודד ונזר לראשי אענרנו כל הימים — ועל

¹ ריה טז ע'א וקדושין ל"ג.

² כנראה הוא החכם הנזכר בס"י קליד, ראה שם הערה 1.

אשר יסר יסרני מנסיעתי מקונסמאנמינו. סרירה טובה¹) היתה בעיני ולא נחמתי כי עשיתיה כי לולא התמהמתי שם אוי מה היה אלי, או מקרי דרדקי דגוס ולא דייק²) או הולך תועה אחר הבצע, וכבר בחרתי במוב ונס מצאתי חן בעיני השר פ' . . . אם לא כי א"א הבאיש את רוחי בעיניו על פשע ולא חמאתי כסוחר יקוה פעלו³) והחכמה מאין תמצא, ולא כן אנכי עמדי בתורת אל התחוקתי ולא ארסה. ואם את פיו לא שאלתי לאמר כעצתו יתגיי על אלה מסעי לא הפסיקה השעה למשוך הזמן בחכה לצפות ולהמתין כי היה מסע האניה והאנשים ההולכים אצים וכאשר חקה חקקתי נורה נורת⁴) אמרתי אראה יה בארץ החיים לא יחרף לכבי מחמת טכות הארץ ההיא ותחלוזאיה אשר ידעתי כי רבו וכאו לאוני, אבל למסתמך בהכרחי נם נרגר חרדל כנהרי נחלי דבש וחמאה יחשב, וכך היא דרכה של תורה וכו⁵) לכן עם עורנו מתנורר מה ויניציאה אוכל לתמך בימן א"א יצו בהיותי תנא דמסייע ליה מכולם מאשר נמשי חשקה בתורה כן יכבר אב אהיה לו תמיד ואם לא אעברה ואראה את הארץ הטובה א"י כי כל ישעי והפצי להצמיח צרקה בעזו ותשויה בינה ונכורה, ונכון לכי ובטוח כאשר יחקק מעכית עינו הגדולח כשכלו הוך על רצוני זה ועל חלקי הסוג . . . [?]. יורה יורה ויחזן כי יפה כח הכן כואת ויליץ בעדי לא"א והייתי בעיניו כמוצא שלום, ובין כך ככל המקום אשר אהיה שם יאמר הצבר אהבתי את ארונ' ובשמו יגיל כל היום בכל כחותי וכפי פרושות השטימה תהיינה להנריל שלומי ולנשאו ולחוסמו בתמארה כרצון נמשו המהורה ושלום.

קמו.

בעד כמ' יקתיאל קרמי כעסק מעות סרינת מילאנה⁶) ויניציאה

ח' תמוז השס"ד.

מה' מצעדי נבר כונן וכא אלינו הגשיא והגעלה כמ' בנימין יקתיאל קרמי יצז דורש מוכ לעמו ממנה לכני סרינת מילאן אשר ישבו בה ונתנרשו הימנה ובשם אחוזת מרעיו הגשיא האלוף מרה קלונימוס פאויאה⁷)

¹) עם בכ"ק ל"ח ע"ב סרירות טובות; בכ"ס ס"ד ע"ב סרירה אחז יש ל' ביניכם.

²) כ"ב כ"א ע"ב.

³) עשה"כ איוב ו' ב' וכשכיר יקוה פעלו.

⁴) בסדר רבה ריש מ"ט.

⁵) אבות פ"ו ר'.

⁶) בשנת שני' גרש מילים השני מלך ספרד כל היהודים מסרינת מילאנה אשר עמדה תחת מלכותו והפקיד לתת להם סך סמיים לתשלומי נוקיהם כדי שלא ימותו ברעב (JE VII 8). מכני קרמי דברנו ס' עז, 1.

⁷) לא מצאתי שם זה בשום מקום, אולי צ"ל פאויאה (Pavia).

וכמי שמואל כהן יצו מטונים כגיל ובקש מלפנינו להיות לעזר ולהועיל לרבים כעשותנו נדר וסדר כערד יתר הפליטה הנשארת הזאת על המעות המופקדים ועומדים בעד היהודים ההם כמילאן נתונים מאת המלך האדיר מספרד למען לא יעלו כתוהו ויאכזרו מתוך הקהל חז, ואנחנו בישמענו מפיו דברים של טעם ואמרות נכוחות מכונים ומצורפים ניב אל תחנינות ובקשות יחיד סגולה מן האינטיריס אדיל¹) אשר יש להם יד ושם וחלק במעות הגיל ואשר קצתם עם אגרותיהם וקצת כסיהם מלאו לאכזר ולהחנן לתקן כמי כחנו מששט נאולת הבמף צורף זה מן בעליל לארץ ירע באתם, אם היות כי שמענו כשכבר הימים מעלת רבני מאנמוה יצו עשו איזח סיג כרכר הוה מימ יען לאיזה סיכה מן הסכות לא כאו דכיהם עדין לכלל קיום כחם הגיה על מכונם של ישראל גם אנו אמרנו אחרי אלקינו נלך והפכמנו ונמרנו כי ער²) לכת בעשיג מי שיהיה להם דין או תביעה זה איש או אשה קמן או גדול מוכמחים אנהנו כי לא יעשה כן בישראל לחמא לאלהים כי כלם ידעו זאת מקמנס ועד גדולם ולא יעצרו³) דין תורת ה, ואם אולי כשגנה היוצאת מאיזה אחד כבר עשה איזה פועל בנידון זה ישוב ויבטל הכל מעקרו תיכף ולא יסול במצודים וחרטים. אכן מעתה סדרנו שמעלת השלש מטוני המעמר הגיל כער כל חריש שבט יודיעו הסכמתנו הזאת וישלחו אותה ככל המקטות אשר נסוצו שמה היחידים אשר ישבו מאז במעמר ההוא בין שנפע מן המרינה קורם הגירוש והן כזמן הגירוש עצמו ויפרסמו בבתי כנסיות העדה שכל אשר יש לו חלק או דין ודברים במעות הגיל יכא ויטצא כסי אראנה⁴) ליום רח אייר זמן הגאות לשים כל איש לדרך פעמיו או ישלח מורשה בעדו כהרשאה מספקת, וכן יחוייב כל אחד מהגיל המטונים ויהודים אחרים להכצא שם לזמן המונבל הגיל שמה יתועדו יחד וישאו ויתנו ויתמשרו כניהם כרת מה לעשות לכא לידי נביות המעות הגיל, ואם באולי לא תוכל לעלות מכניהם הסכמה לדעת אחת, או מחוייבים ללכת לכיד הקרוב ליאם אשר ימסרו להם שלישה דינים ולא יוכלו שום אחד מהגועדים שם בגזירת חיה⁵) להסדר ולנסוע כהמיאראנה ער יוסכם כניהם על עסקם זה וכאשר ינזור ויפסוק מאת הריינים ההם מחוייבים כלם לאשר ולקיים בכלל

¹) אינטיריס אדי, *interesentes* הם האנשים אשר יש להם דין ומשפט לקבל חלק מן המעות הגיל.

²) ע'ר, אולי ראשי תיבות על דבר או על דין.

³) יעצרו, אולי ציל יעכו.

⁴) בסו אדנה, למטה כתוב ויאדנה, וכן נכון כי הוא שם מקום

Viadana במחוז מנטוה.

⁵) ח'ח (חרם חכמים).

וכפרט ויעשו תיקון כאוסן שיכא הדכר לירי גמר וספק עם כיאור כי אשר לא יכוא להתוער ליום ר"ח כו' אדנה הגיל אחרי הספרסם סרונו זה יחוייב לעשות ולקיים כל מה שיסכימו האחרים שנתוערו והן שנתסשו יחד בבניית המעות הן ככחירת הדיינים וככל דבר, גם הם כמוהם יעשו ויהיה סיהם כסיו וכאלו הורה גם הוא כוער הגיל.

הן כל זה ראתה עינינו נכון ונאות לשלום ומישור האנשים אשר יש להם חלק ונחלה ככסף הנזכר ולתועלתם וכן אנהגו נוודים וספרדים עליהם כאמת ובמשפט וצדקה. וה' ישלח את הברכה באסמיכם יחיו רגן ויפרתו כנפן וימצאו הן ושכל טוב ככל המקומות מושבותיהם יהיה שלום כחילם.

קמו.

לקהלות אשכנז כער עניי א"י.

אל מול פני המנדודת המהורות, קהלות הקרושות, אשר כארץ אשכנז אולניא ודומיא היושכים ראשונה כמלכות, להם העושר והכבוד והתכונה. אנשי השם שארית יעקב מציקי ארץ וראש סנה, קהלת הקדש אשר כארץ הגה, וכל קודאי המגילה חינא וחיסרא ופדויי ה' ישוכון וכאו לציון כרנה! הציקתנו דוח כמננו כאוכות ומכאוכות חרשים גם ישנים וצרות רכות ודעות אשר ישמענו ונרעם מאחינו הנתונים כצרה די כארעא דישראל וכקריית צפת תוכיב רישי נלותא וריישי מתיכתה וכל תלמידהון ראינון כקא ומרעין כישין כרעכ וחוסר כל זה כמה עול ברזל על צוארם דור שכולו חייב חוכות הרבה ותם לדיק כחם לסרוע ומאומה אין כידם רק כליון עינים, ונקיון ישנים, ועתה נוסף ינון וצרה כי נתפשה האניה אשר עליה היה כמה צרודות כסף הולכים לעזרתם ובמה ניוי צמר לעשות ככל מלאכה שם עד כי אסילו כיניע כסיהם לא יוכלו לאכול לחם צר, וצרים אחוזני ומקונסטנטיני הגידו לנו צרותיהן וצרות צרותיהן כי הרעב יכלם והישיבות החשובות מתפזרות והולכות והכחורים והנערים אשר בתלמוד תורה היו לומדים והמורים נסוצים על ההרים כצאן אשר אין להם רועה מאין לחם ואין שמלה והרעב כבד כארץ מלכד הרעב חראשון, וזה רעה חולה כי כמעט מישתכחת א"י הקדושה כי צרו צעדיהם מלכת כרחוכותיה, לולא כי נדכה רוח הקצינים כקק קונסטאנטיני וישיכו את דוחם לסרוע מקצת חוכותיהם, נספס כשכי הלכו לפניהם צר ונוגש, על אלה וכאלה אשכלות מרורות למו אשר ישמענו ונכמרו רחמינו ולא עצרנו כח מלהתחנן כערם לכל קהלות הקרושות והמהורות להישתתף בצערים ולחום ולרחם עליהם כנדרכת לככם ומתנת ידכם לתמוך כיסין העניים והאכיונים האלה המכקשים לחם, ועניי עיר קרשנו כאמת קודמים לכל דכר שכקדושה לתת עליהם היום כרכה ותרומת כסף כמוב בעיניכם למען לא יסוצו ויתסזרו ויצאו החוצה, כני העכרים הכיסו לראות כעין השכל גודל המצוה הזאת וכמה מעלות טובות כהכא, ידענו

כי תמהרו תחישו מעשיכם כי ידענו כי רוח נדיבה היתה עמכם כל ימי
עולם ועכּ לא נאריך עוד ואורך ימים ושנות חיים יוסיפו לכם מן השמים.
וכל אשר יאסף מהגדלה ייטיב בעיניכם להרריכו דרך ויניציאה כי היא
לחץ ימים תשגון והאניות נוסעות מסנה.
ויניציאה ס' ולא יכרת כל כשר' השם'א.

קמח.

מודעת כמ' יואל בולנרא²) לקק ויניציאה.
אל האצילים והקצינים שמעו מלכים ורוזנים ראשי ומנהיגי קק
ויניציאה!

הנה אנכי יצאתי לכוא אל עיר הזאת כי ירעתי שהגיע עת לעשות
ערכים חדשים זה כמה כדי לסדר מענות ודברים לפני המעריכים עיר משא
המס אשר המס ימס לכבי לכלתי ראוי לי וגם הלום ראיתי אחרי רואי כי
הומן הולך ואבר והדברים ארוכים והמכמוכים מתרכים כקהלתכם, ואין
הדבר בא לידי גמד עשות ערכים חדשים כמנהג, ומן השהייה והעכוב הזאת
כאולי אין איש מאנשי הקהל אשר יסכול ממנו היוק גדול וחסרון לא יוכל
להמנות כמוני לסכות רבות אשר אין זה מקומם לסאר לכם כמה תכבד
העבודה והעול הכבד הזה עלי כי שמור אשמרנו לרכד בו כעת וכומן הראוי.
ואולם בין כך ובין כך להיות דבר כלתי הגון ונאות היותי מוכה על סנת
לרסאות ומוציא ונותן ממון שלא כדון, ראיתי לכוא בזאת לפני מעלי למען
תהיה לי לערה כי אני מודיע ומתדה אליכם שכומן שלשה ימים תצוו
ותסדרו שיחזור לי הכתב מן המס ולא יוכל שום איש לכוף ולננוש אותי
על דבר אשר כמוני ידע לבככם גיכ כי אין עלי לשלם ולסרוע והיה ככוא

¹) סר' נח (בראשית ט', י"א).

²) בולנרא, ציל בילנראדו, אחד מכני בילנראדו מטיבי ומכבדי
המחבר ובראשם ר' קלוניטוס בילנראדו אשר הזכירו לשבח ולתהלה בהקדמת
ספרו מדבר יהודה וכרף ניה ע"ב נמצא. ררוש להתחלת המרש של הקצין
כסיר קלוניטוס בלנרו יצו בביתו. כרף ע"ב הזכירו עוד פעם אחת לשבח
שרמיל מלאי כיסו בעד החכם נפתלי אשכנזי, נפטר פורים קצן שע"ב ובאותה
שנה גם אשתו אילה (ריוון 250, ליא 135). — יואל בילנראדו נזכר ס' ע"ה
וכנראה הוא בן ר' קלוניטוס הנל ואשתו חנה נפצרה צוב אחר שע"ב (ריוון
256; ליא 136). — נרשון בן יואל בילנראדו נזכר בס' קפיא, קציט, והחיד
אברהם בילנראדו בין תלמידיו בס' קס"ב והוא האחרון שבהם לפי הומן, שמואל
יצחק בילנראדו הוא המספר מיתת הרב נתנאל טראבוסו (אוצר טוב משנה
תרס"ו, צד 21. ראה ס' קצ"ג, 1). החכם ששיינשניידער מדבר על משפחה
בילנראדו בהמזכיר XXI 73.

הזמן הערכים אציע רברי ואשר יגורו עלי אקיים כי חז אין דעתי לפרוש
 מן הצבור ולהתרים נגד הערה כלם קרושים — ואם את הדבר הזה לא
 תעשו אז אלך למקום זרוע הגמיה והיר החוקה ויגורו על הכתוב שלי.
 כידו לתתו לי להיותו על תנאי אשר הוא כמל מעיקרו, ואישתדל לכקש
 הצלתי ותועלתי ואל תאשימני עוד כי אני הזהרתי ואת נמשי הצלת-
 בעיני אלהים וארם כמורעה זו להודיע למעלי כי רצוני לשלום ולשאת
 במשא הקהל כאחר מצעירי הצאן אשר יש להם שם ויד בקהלכם, ולתשובתכם
 אצפה על החזרת הכתוב הגיל ואם לא, ואת תהיה לי למורעה והתראה
 רבה. וה' יגמור בעדי וישים לכם שלום.

קמט.

לקק חיינא¹ עיר השבויים. בשם החכם סארד² יצוי
 לגבירי ואלופי ומדי ישראל!

לקול רברי מעלי אשר כתבתי אליכם על עסק השבויים אשר נלכדו
 בגלילות ההם, קמתי בקהל אשוע דברתי ויקשבו וישמעו ועלה כירי ברוך
 ה' כי התנדבו קהלות לואנמינו ותית של ספרדיים סך הגון אשר יבינו
 מעלי מתוך הכתב אשר אנחנו שולחים לכם על עסק זה ואחר עד עתה
 לתת מענה כי לא רציתי לדבר דבר עד אשר לא עשיתי מעשה. והגה
 כשם שמכרכים על המוכה הזאת אשר לכבוד אלהינו אב הרחמים השתדלתי
 לעזור רחמי הקהלות אלו רחמים בני רחמים לרחם על השבויים האלה
 כמצויים ועושים מאתכם. אחלי עיר חסר ורחמים מאתכם לבל תשיבו שני
 ריקם על אשר שמעתי כי המעונה כמ' יורה צרפתי³ וחכיריו הנתונים
 בבית הכלא שמה בעירכם, ברוכים אתם לה' כי עד הגה חסלתם עליהם
 לתת להם אוכל להשיב נפש וצרכי מחיתם, וזה כמה ימים מנעתם הטוב
 הוה מהם והגם עוטרם כרעה ונפשם בהם תתעמף בצרה וכחוסר כל נוסף
 על היותם אסורים בזיקים וכן לא יעשה בקהל ישראל בעלי חסלה וחנינה,
 עיב בכל לבי אחלה למעלת בית למען ה' ולמעני לחום ולרחם על האביונים
 האמללים האלה ולהתמיד ולתת להם רי מחסורם ולהשגיח על סרנסתם
 ועל חששותם אם אפשר כי אנשי צדק אתם, ונוסף על אשר יהיה לי
 לחן רב, גם ה' יתן הטוב והשכר השלם כי הוא כעל נטולות כעל ישלם.
 ובתקוה ובמחון זה אצא ואיש.

¹ וויינא (Wien, Vienna) בענין הגיל נשלחו שני כתבים :
 לפראנ (סי' רח, ר"ט).

² יוסף סארדו ראה סי' 2.

³ ר' יודה צרפתי נזכר בתשובות סדרים סארדוה סי' ע"א (תני' 214)
 אכל כוראי אין זה יורא שלנו.

ק.ג.

עוד לק'ק וויינא ע'ד השכויים בשם ק'ק ליואנמיני מויניציאה.
שלומי אמוני ישראל שלום!

אגרת מעכ'ת על דבר השכויים הלכודים כחכלי נכר באה אלינו, ואחרי הוריוות הראוי בדבר ליוצא כזה אסתייעה מילתה כי עלתה נרכת ק'ק ליואנמינו סך ק'ע דוקס'י בקירוב. וק'ק ת'ת של ספרדים סך ל'א דוק' בקיחב ובהיות כי עלינו הח'ס נתנו המשא להיות נכאים מהגרכה הזאת ולהגיעם ליד מעכ'ת באופן יותר נאות ומועיל האמשרי נודיע בזה למעל' כי אנחנו מחזיקים המעות סה ברווח לתועלת השכויים וכתוך אגרתנו זאת תקכלו כתב מזור'ך¹) אל גי . . . אשר תיכף ומיד שתהיה עסק השכויים הנ'ל כא לירי גמר ויעמדו מעכרות לחירות הוא ימנה כשמנו כל הסך הנ'ל עם הרווח אשר יוכל לעשות כנזכר ליד אשר יגורו מעל'. חזקו ואסצו לקבץ יחד הסך הצריך עד יצא כנוגה צדקת האסירים האלה, וה' ישלח רצוצים חסשי מכור אין מיס בו ונחווה סלך כמטיבו במרהה כימינו אמן.
ליד הערה הקדושה, אכן הראשה הק'ק אשר כויינא ונור הקודש על ראשם חמ'יהם ופרנסיהם לכלם שלום

ק.נא.

לכל הקהלות ע'ד מחצית השקל לא'.

סנולה סכל העמים, יחדיו יהיו תמים ק'ק ועד שער השמים ארץ הצבי ארץ סרי לסלאכות ה' ותורתו והעם היושבים בה עכרוהי דאלוהי שמיא יתר הפלטה די בארעא דישראל!

ידענו נאמנה כי נלוי הוא לכל העמים כיום הזה אשר היתה כס יד ה' להוסיף ואכלם הגשך והמרכיב והרעב לאשר זה כמה ימים הרצים יצאו רחופים מאתם להסיל תחינתם לפני כלנו. ונס סה תכאנה אגרותיהם הסססרים סכל הקורות הגוראות והמה נדפסים ברסוס של בית הרח'י²) כי איזה עין אשר תקראם ולא תדמע ולא יכטרו רחסם להזיל כמל דמעה לשמועה רעה היה רק זועה, ומי האנשים אשר לא יקומו לשים דמס כמים סכיכות ירושלים, ואין רכר נסתר ונעלם כי בק'ק סה ויניציאה דכרנו ונכנסו דכרנו באזניהם והיינו לאחדים ברוח נדיבה סלכר הקוסות והגרכות משולכות אשה אל אחותה לסצוה זו העסרנו על-י' לתת סחצית השקל ככל שנה איש כוסר נפשו לה' לסיוע להעניים האלה גם בני אדם גם בני איש ואשה אשר תראו כהסכמה חקוקה גם הוא בעט ברזל כי היה תכלית רצוני ורצון

¹) כתב סזדרך איני יודע לפרשו.

²) ברסוס של בית הרחם (?).

³) עליו, ציל עלינו.

קהלנו שיתן ויתנו אחרים סמנו יראו ויעשו כל הקק כי צרכיהם מרוכים וכל ישראל יש להם חלק בה חבות היושבים עליה בתורתם אימנתם ותמילותיהם יעמוד להם, ויען ראינו כי יש ויש סן הקק אשר לא נתעוררו ערין לזה באנו כמזכירים שם ה' אל דמי לכם אל תתנו דמי לעשות סדר ותיקון בניכם על נתינת מחצית השקל הגיל ולקבוע לו אופן וזמן נאות, סדרו ועשו כמוני או ביותר טוב בעיניכם כי לרצון תהיה לפני ה' הצדיק צדקית אהב והוא תעלה על כלנה כי עניי עיר הקדושה קורמים לכל, ואעים שחרכה בקדושתה עומדת ולמה נאריך, קמו ועל נדבות השמיעו ועל נדבות תקימו עם ה' אלה וכן נעורר את אהבה ער שחמץ ה' להשיכנו אל המקום אשר לוקחנו משם כל ישראל חברים אמן.

קנב.

להגאון סהרר חזקיה סינצהי¹) לסירארה כער הח' סארורי²) יצי.
 ארו בלכנון ישנא וינדל!

שמעה אזני ותבין לה מתוך כתב מעכית סקרא יוצא לכמה מעמים על אשר לא רצה להמפל בעמק נתינת הגט אשר בא השליח שם לקבלו ואחר דכריו לא שנינו. אמנם להיות כל ישעי וחסצי להצטיח בין הויוונ הלז דכר הכורת בינו לכינה ולקרא לאסורים דרוו נס עתה כדרכים כן יהיה אחרי אשר לא נסו לתת גט אלא בשליח הולכה יעש נא כית עם העניה הוואת חסר ואמת וישתרל לכתוב לה גט כאשר ויעשה בעלה שליח אחר להולכה ככח ורשות למנות שליח אחר או אחרים במקומו אשר יכא סה וימנה שליח אחר אשר יניענו ליד האשה בעזרת הציר, אך הדכר אשר אדרוש מאת כית הוא כי ימהר להחיש מעשיהו למען נראה לשלוח אותו עם האניה המוכנת ללכת כעת, סן המוכיל המזומן עתה לירי יעבור ואיננו ואבקשוה ולא אמצאנו: -- ידעתי כי למען חסרו ואמתו לא יאחר לעשות שאלתי זאת, ונוסף על מה ישקנה עכד יהיו כל כחותי לו למס עוכד המסלים גמול טוב לכל אורבי שמו העוסקים כמצוה הוא יתן שכרו האמתי וגם כל טוב וחיים ושלום מוכן לעבודתו.

הנג.

להגיל עכור הגיל.
 תורת אלהיו בלכו שלום! מאדם מענה לשון קבלתי זה כמה ימים כ"ד [?] הגט אשר יעשה עליו שליח לקבלה ואשמע את דבריו כי לכמה סיבות לא רצה להמפל בו, ובמרט כי לא נהגו שם לתת גט לשליח לקבלה למען

¹) ראה ס"א, 1.

²) שם 2.

לא יבצר בעבור זה לקרוא ררור לאשה הענונה חורתי וכתבתי למעכת וחליתי פניו לראות לפחות שיעשה הבעל שליח להולכה עד סה עם רשות בידו למנות שלוחים אחרים תחתיו וכדציע דגמ יניע אותו תיכף עי איש עתי ליד האשה. ולא יסף עוד מעכת להראות אלי על זה. ואולי לא בא כתבי לידו, עיכ שלחתי את ידי ואשיב שנית כבוצר על סוללות כזאת לחלות סני מעכת למען ה' ישתרל כמצוה זו ויעשה ככל האמור אך ימרה יחישת מעשהו כי עתה יש אתנו ציר נאמן טוכן ומוסון והאניה חשכה להסרד מיום אל יום. ויהיה מעשה צדקה זאת שלם לרחוק, סן תצא מתחת ידינו ההכנה הזאת וירכו הימים ותהיה האשה כאלמנת חיות. נא ישמע ארוני לקול החסץ לשרתו וגם עלי ישלח דברו וימצאני אהב מדר לב וכענינים רמות מצפות למלאות שאלתי אשר דברתי לה' לגרל ולרוסס הדרת כבודו ועוז ידו תרוס לשלום.

אסרו חג של פסח השמי'א.

קנר.

אל החכם המוכהק כמהרד עוזיאל ראש באמסטרדם¹.)
 נבר חכם כעוז הוקם קל על עמודי שמים לתורה ולתעורה אגור בן יקא שאגור חכמה ומקראה לאון שומעת, כמהלך שבילי הרעת, באונינו שסענו שסעו יגיד עליו דעו למעלתו שלום.

היתה עלי יד ארוני באגרת שפה ברורה ודבריו אחר דעתא באותה ערק וכאותה שעתא ממש עורני מדבר על לבי לאחוז כקצה הקולמוס ולכתוב למעכת ופי אמלא תוכחת יען למן היום אשר ידעתיו כשם ושסעתי מהללו כפרט מאת ידידי החכם כמהרד עזריה סינ²) יצז נפשי נקשרה לאהבתו והקדשתי עצמי לשם שלמים למזכו ולכהן כעבודתו כי כה משפטי כל הימים דחיל ומוקר רבנן ומדי דברי כו זכרתיו לשבח והלל כלא דילוני³), הנם כי לא נתראינו סנים ואף לא כעברו דרך יום כה ריניציאה, כי הייתי אז על ערש דוי, ועתה זה ימים נתבקשתי מישיכה של מעלה וכמה לחתום על סמך אחרי רבים להטות על רבר בחורים שלכשו כנרי נשים שמה כקהלתכם כיום שית⁴), והיו דברי באותה חתימה מעטים ולענין

¹ הוא ר' יצחק עוזיאל ספאסי אשר היה רב באמסטרדם משנת ש'ע עד שפ"ב (תני 208, סי' ר"ב; נרעסן IX 524 b; JE I 537 b) כדיואן סי' 363 כצא: כריטיראמו דחכם כמהרד משה עוזיאל דל (רוסא) נרסס, ר' יעקב עוזיאל חי כויניציאה בשנת ש"ס (סאנאטסשויסט כך 48, צד 694, הערה 3).

² פ"ו, I.

³ כלומר נומר עליו כל דהלל.

⁴ ש'ת, כודאי רית שמחת תורה.

דינא לא נחקור בעת עליהם די בזה כי לא סתחתי כננאי שום אדם ולא בקלון חכרי כי אם כמסור ודרך ארץ כראוי לאוזב אשר בקיר מכיר חפרוט ומצבכו כמוני היום וכאשר מסלמדי הישכלתי, ולא היו ימים טועמים כי בא הלום ברוב ענין קול כחיל ברוב דברים שככתב משמיה ומטמיה דמר סמח דברים כלסי טעלת כל החכמים החותמים אותו ססק כי אין לחוש לדכריהם להקל, יאין כם סטש דקמלי קני כאנסא אינן), ולא דגיעו לדועי כקר סכלים נכדלים מניע גלגלי דוראותיהם כאשר יהיה שטה רוח השחן והכצע ועל אנורת כסף ישתחוו לאמר על אסור סותר ועל סותר אסור ולא נתקררה דעתו כאשר דבר חרפתו מניע על הכלל כלו יצא עד שכא לזון כעין הסרט נכ והטיל סם בקדשים אחד לאחד כאשר בדה סלכו לסצוא חשכון חכרותיט כומה כמדקרות חרב כוילותא דרכנן ישרים ועדה אשר כל השומע חייב לצאת ירו לקראת נשק — ואני אני הסותת והרל שככלן אומר כי אין לחוש לדכרי, כי חכמתי רבה לצחוק סלכתוב, מי יתן והיה כן אלא צר לי כי הרברים כהיסק היו, כי בצחוק הספרתי לחסשים, וכמכתב חכמתי אני אז יותר כי הרוחתי לסאות וידוע להוי לך אדוני כמכתבי וחכורי הדפסתי תל, ולכל הדוכרים עלי עתק כנאוה וכו, אם כי נסכלתי ואשנה הרבה, כל יגיעי לא ימצאו לי עון אשר חמא כרוך אלהי ישראל מיום היותי על הארמה כי עם זה אשר חורתי על כל הסקרא ולא מצאתי כשמה לאוין, לאו. דלא תצחקי אכל מצאתי לאוין אחרים. . . ולעת הצורך אדע לקום ולהלחם עם כל איש ריכי וסונם כככודי אך עכיו סהיות כונת המננד לכזות, והכזיון דבק כנסש חיים אנחנו היום, וכל בעל חי סרגיש, הזה סועל חכם ונכון? ואם עדת חכמים יראו כעיניהם לחוות דעתם על איזה גרון נגר סכרתי, וכך הוא דרכה של תירה כל היום בין כעלי תריסין זה אומר כה וזה אומר כה, ותמדת אוהב כמסופה), על כל העדה יקצוף ויסער סיו לכלי חק לחרף ולנרף כלל וסרט וכלל, ולא על עצמי כלכד אני סדכד כי זה כמה שסמתי חלקי מן הנעלכים תהא כפרת עונותי, אכל גם על שאר החכמים קשישי ואנשים סכינים ונככדים וכתובם אלומי ואוהבי ורעי בתורה החכם לוצא סו²) ונחל נובע החכם לוסכרוזו⁴) אשר ראיתי חתימתכ לא ידעו ולא ישחיתו כככוד ישום אדם כמוני כטוהם, ולשון תקום אחנו להרייע ולדבר עלינו תועה,

¹ סנהדרין ל"ג.

² ע"ס סאטרים זיל קרושין לי ע"ב את והב כמסופה אוהבין זה את זה כמסופה.

³ הרב שסחה לוצאטו (ראה קי"ט, 1)

⁴ ר' אכרדם לוסכרוזו (ס"ד, 1) בעת ההיא חי גם ר' יעקב לוסכרוזו

(ראה סירסס 254 II; ליכאוויטש 98).

ואם איזה יחיד ומיוחד ככתבו נרון זה כסרכים וסלונים נגד מעכית, אף אתה קוץ ודרדר תצמיח לך נגד אותו פרט, וכבודך מירו תבקש, אבל לא להכות בשכמט סיו נגד נקיי הרעת וענוי ארץ אשר דברו כענוה ומוסר. ובאמת נעויתי משמוע שכזאת יצא מלכ חכם לא ישכיל מיהו, ונכהלתי מראות הרברים בכתב ולענין הלכה אם שניתי או לא בחתימתי אם עין רואה כרעת וכהשכל תכימ בה, יראה כי מה שאומר מעכית שכאו כה סאמרים סותרים אולי היא סתירה שממנה כנין — ודי ככך כי לא אוכל להעלות על ספר כיום הזה יותר מזה, וגם לא להשיב אמרים על מה שכא ככתבו על שכנגדו, אשר לגבי דידי אין כל חדש תחת השמש ויריעתי מקסת בסרטים המיב רק עת לחשות כי כל רוחו יוציא רק כסיל, אכן כל הכתוב ונאמר כשמי אדוני חכם וירע מה יעשה, כי אני זעיר זעיריא, ועל דבר אמת אהיה תמיד למשען לבעליו, גם כי משענת קנה רצון אני. ולנחיצת ורוחק השעה כי כלה באה ונכנסת¹) לא אוכל להאריך כלככי ואשתחוה מול מעכית. ומאת ה' מן השמים ששון ויקר ואורך ימים ושנות חיים.

קנה.

אל הגיל. אילנא רכן רב ענסייה שמיר ואנביה שניא אשר כצלו יקנו לו חכמה ותשויה עצה וכינה שלום.
 מי יערך אליך אדוני לספר ומי יערב לבו לגשת להשיב אמרים אל קול אדוני ככח קול אדוני בהדר נעים זמירות ולשון למודים אשר כאמת [רחק?] . . . ומכל חנף ודבר כזב לא ראיתי כרה ממורח ומסערב זה כמה, ואנכי עיף וינע וכש מקור שירי ולשוני מודכק מלקוחי²) ורכו סערת ראשי ולכי עזכני, עיב אמרתי אל זמירותי, החרש תחרישון טיף טיף³) ותהי לכם לחכמה, ואל מליצותי: לך דומיה תהלה ובלעני שמה אשר מאז היה גם הוא . . . מציה גם תום האנחות יגולו מימי שלג וכלשון אחרת השב על העיקר כעשרה מאמרות על תלונת מעכית האומר בכתבו איה איטו סי אשר אמרתי לכתוב בלשון אחרת את דברתי רברים קשים כנידים שבהם כוותיו כיישתי וחרסתי לקרותו דובר עתק כנאווה וכזו ונהגתי כחכרת הכסילים המוציאים כל רוחם. — ידע נא מעכית כי כאשר כתבתי כסוף אגרתי ויל רק עת לחשות כי כל רוחו יוציא כסיל חז לא על כבודך דברתי, כי הוא חכם כעניי ותמיד באה חכמתו כעטרה לראשי, רק היה

¹ שבת מלכתא.

² ההלים כיב ט"ז.

³ מסחים ל"ט טוף ע"ב אמר רב סמא והוא דעביר טוף טוף רלדרי

טיף טיף (ע"ס נירסת הערך ערך טף, קאהוט IV 56).

רצוני בזה, כי אנכי לא רצתי לומר כל אשר בלבי על האישי שכנגדו
 סן יאמרו עלי כל רוחו וגו'.

האמנם על כל יתר דברי מכתבי אשר עליהם חס לנכי כקבני למעכת.
 שבע נא אודן דברי בקיצור, הגה את כבודך ואנרתו ושמו הטוב נפשי
 יודעת מאד כי לא מרוב חכמי דורנו הוא, צבועים וחנפים
 העמוסים ללבן ומראים עצמם קשורים ליעקב, והם
 החמירו על עצמם אפילו רואים מסת דיו כחרל אשר לא
 בטכסה עורות הש"ם וכילרי נכרים ימסיקו כף על ירך
 עליהם ועל לומדיהן יאמרו אפיקורסים שיהיו! אמרי
 בנה אשר אנחנו שכתנום וחזרו ויסדום וזלהנו, וראוי לנו לקבל האמת
 ממי שאמר ולעשותם כלים לחסור סירות דברי תורתנו וחכמיה, וכאדם
 אדוני אשר עשר ידות לו בכל חכמה ומדע, ואיך ידע תורת האדם בנקודת
 הכבוד הנקרא אצלם רואיללו⁽²⁾ המוכב על כל רכב ששע פוש⁽³⁾ אשר
 יארע בין שרים ופרש⁽⁴⁾ נדיבים ונדולים . . . כי כאשר יקום איש אל
 רעהו לאמר שלוף חרפק והלחם בי על אשר סערת סוף נגר כבודי ואראך
 כי נקלה וכזוי אתה, ואם זה ישיב אמרו להרם, לא יצא מפי כזאת ואתה
 אצלי בחוקת איש נכבד וכשר, או ישיבו חרכם לנרנם ותערם וישארו
 אוהבים וכל אחד כבודו במקומו מונח. ובכן הגה גם אני אמרתי כאגרת
 שפה דובר נבלה נגר אותן החכמים בדה מלכו וראוי להכותו כסלוגי וכו'
 והרוכרים עלי עתק בנאוה וכוו. ועודני מחזיק כדרכים ההם, ועתה באו
 כתבי מעכת וכס הוא נישבע וקיים ואומר שממנו ומאתו לא יצאו הרברים
 לא הן ולא דומיהן וכי לנו שלם עמנו ומבקש אהבתנו, למה זה יקצוף
 אדוני על קולי לחבל את מעשה ידי לומר שכזיהו, אם הוא לא צוה
 לכתבם ולא כסיו⁽⁵⁾ בשפתיו, כל הכזיונות והעלכונות ההם יחולו על ראש
 המסציא הבודם מלכו וכתבם, ואדוני וכסאו נק, ואנחנו אוהבים לאדוני,
 גם כשבוט העבר בא אלי איש וכירו רצפה להבעיר איש ססק על דבר
 תענית עריח שחל כשכת שראוי לעשותו ביום ו' ולא כיום ה' וחלה סני
 לחתום עליו, ומשכתי ידי הימנו כי ככל כוחי אמנע מלהתנגד כדרכים אשר
 אין בהם טועיל ואמשר שלא יהא כס ערב [?], תנוח דעת כבודך על
 קוטב אהבתי כאשר אדריך אני קרי חכה⁽⁶⁾ היוצאים ממרכו

⁽¹⁾ שיהיה אולי ציל עם משלי א' ב' להבין או שהבינו.

⁽²⁾ רואיללו (duello).

⁽³⁾ פרש, יש למחוק או להגיה פרץ.

⁽⁴⁾ פרש, ציל פרשי (פרשים) רל כן דרך השרים והפרשים (Ritter, Iovag) הנדיבים והנדולים לתבוע סחרסיהם להלחם עמהם.

⁽⁵⁾ ב טיו, ציל בסם לשון ויבטא בשפתיו (תהלים קז ל"ג)

⁽⁶⁾ תנוח דעת כבודך על קוטב אהבתי כאשר אדריך אני

ארמת לבי — וה' בהיכל קרשו ינזור אומר להגדיל מאורו ויסעת הרח
כתאות נפשו היקרה והחשובה ונפש חספ במוכו הקפן המחוקק אנוש הצעיר
יאמ הכותב פה ויניציאה.

קנו.

לפרנסי קק אמנורקו יצו עד מין אחד¹.
שמענו ויסם לכבנו כי קטה רוח באיש סקהלתכם רוח רעה סכעתו
לדבר תועה נגד תורה שבעים ודברי חכול, צדוקי ביתומי או קראי סה זה
דעתו לא ידענו, די בכך כי מין ואסיקורם נסוד הוא בהעיו סצחו נגד
דברי רכותנו זל אשר הבית נכון עליהם בית ישראל ככל תסוצותיהם, ואת
דבריו שמענו אשר שלח סה בכתב כמה תסישות והשנות ננרם ככל העולה
על רוחו סכלי יסוד וראיה אשר עליהם הושכו תשובות נאמנות כי אמת
סארץ תצמח. וככן זה הוא דברנו לכעלתכם, כי אם תתישב דעתו עליו
וישקוט כבוא אליו תשובות אלו צורקות וטובות, וידה על האמת הרי טוב,
אם עוד יעמוד בסרדו ויקשה ערסו דגה אנחנו סעתה ומעכשיו בשם ה'
אלקי ישראל וכד של מעלה סגרים ומחרימים ומקללים ומאררים אותו וכל
סי שהוא נגד אחריו להאמין ולדבר סרה כסודו, ובחוסר כל האלות והקללות
שהושמו מיסות סרעיה ועד עכשיו ונזורים שיהא ויהיו כל אחר סהם סוברל
ומספרש מכל קהל ערת ישראל לכל דבר שבקדושה ונם לא ישאו ויתנו
ולא ידברו עמו שום אחר אשר בשם ישראל יכונה עד אשר ישוב סדבר הרעה
בסי קהל ועדה ישאל מחילה סהם וטרכותנו ניצ ויקבל עליו להאמין ככל
דבריהם ושלא לסתות סה סעולם על כל דבר קל אשר יצא ססיהם ימסי
כתבם, ואם אחרי שידעו סעלותיכם שבאו לידו התשובות האלה, ועיניכם
תראנה כי לא ישוב ויורה לכל דברי תורה שבעים ועוד ישמעו שיצא
עתק ססיו ככל האמור, אז תסרסו נורתנו ככהכ שלכם ותגהנו בו כלכם
סאז סנהנ סגודה ומחרם עד אשר ישוב תשובה שלימה לכל סראה עיני
כבודכם — והי יסוד לכ האבן סקרכו וישים בנו אהבתו ויראתו ויברך את
סעלי ואת כל עמו בשלום.

קציני עס, אנשי שם להם נאה תהלה. פרנסיס ומסונים היושכים
ראשונה בקק אמנורנו.

קנו.

להגאון הרסע ססאנו יצו לרינייצ. ויניציאה טוב לי תורת סיך השמיז²
תל תלסיות, לו כל עינים צוסיות שלום לתורתו וחכמתו.

קרי חבה, אולי ציל תנח דעת כבודך על קשת ארבותי כאשר אדריך אני
חצי חבה.

¹ על ענין זה ארחיב הדבור בח"א.

² אורות הרסיע ראה סי' ו', 1. שם הסקום לרינייני צריך להגיה

איתקשו עכרים לקרקעות¹) רכל היכא ראינתו ברשותא דמרייהו קייסי, ואני עבר המלך מאו ומה יתרון כי אעמול להגיד לו במקום אשר אני עומד עליו, אם כל הערים והרוחות קולמות ומקציות²) אותי למצותיו בשוה, רק למען ידע שכתי וקומי ויאיר אל עבר סני הדר כבוד הוד תורתו ומברכות סיו יברכני, אמרתי אעלה בתאמר³) ותניד את אשר כבר עשהו נלוי אל מעכית וראי מהרורי שלי⁴) כי נסעתי מעיר סירארה לדרור את הארץ יניציאה טרוב חשק וחפצי אל ארצי ואל מולדתי, ונתקדר דלתי כארוחת ירק וקורת רוח כו. משור אכוס ולב נרבה, והגני סה היום ראשיתי מצער, ואחריתי קייתי להי ישנא בלי משנה, ואם מעט ואם הרבה אוכל שתוקה תהא שנתי עובר סאהבה כתורת רי התמיסה בעורתו הרחבה.

ועתה הארון נור התעודה שימה נא ערכני עמך ואהיה במספר עברי דום מעכית הצעירים גם סה כאשר שם, הגני הגני להשניח על נמיכת ערכי כאיזה אחת ממצות עשה שהזמן נרמא כי בכך ישמח וינל לבי, ואם ירחיב ה' עת פנאי לתפארת מעכית יהי לי לחן אם יודיעני ריש שליך מהיתר קיסול המליות בשבת אשר יצא מפי צדקה משמיה רטר עם קצת תופשי תורה, ואם כי משלי אמרתי להם דברים של מעם אינם אורים לי אולי יודו אם ישמעו אמרי סיו — ואני תמיד איחל לצדקתו העוסדת לעד ויסחול לי על כל העיוי לבוא לסניו ותמיד בשורת יצהיר ויביט בעין יסה. ועין ה' על מעלתו תהא לרוסט הדרתו וכסאו מעלה מעלה בנפש סאר עוון היקרה ורצון הצעיר להיות במשרתיו כורע ומשתחוה לנגדו וכותב לשלום.

אסקופה לדריסתו יא.מ.

לריניו (Reggio), אבוא כ כתב בספרו Nomologia שראה את הרס'ע בריניו (ראה קאסעל בקורא הדורות לקונפורטי ס'כ ע"ב הערה 1), בלוח שמות הרבנים האוסרים את המקוה בריתו אשר נמצא בסוף מקוה ישראל נרשם: הרס'ע ספאנו סק'ק ריניו (שנת שס"ז). — ספוסק אני אם נכון הרס'ע השס"ז כי סן תוכן האגרת יוצא שנכתבה אחר נסיעת ריא'ס ספירארה חזרתו לויניציאה, וזאת נהיתה בשנת שס"ז וגם סגנון הכותב ולשונו סוכיח שלא היה בעת הדוא צעיר לימים בחוד בן י"ו שנה, ע"כ נראה לי להגיה השס"ז.

אנסם אין הדבר ברור.

¹ שבועות ס"ב.

² ומקציות, טועל יוצא ונגורה: מלשון סוקרה.

³ אעלה בתאמר, עשה"כ שיר השירים ו' ס' אמרתי אעלה בתמר,

לפי דרך המחבר לתת הוראה אחרת למלות ומאמרים ע"י שנוי אות או היבד אחת.

⁴ ברכות נ"א ע"ב.

קנח.

אין חקר לתכונתו המאיר כאור תורתו דרך ככב בחכמתו הוא אדוני האלוף הגעלה כמדריד סאננויני¹) יצז למודינא.

מוקנים אתכונן קרמך חכרך בעדשים קדמהו ככשר²) ואני אתעצב אל לכי כי כמה אקדם כית אשר קדם סני והכרעני לכף חוכתו כבשרא שמינא אע תורא³) דדהבא אגרותי ססור פרי ססרו. סניני פני המליצה, מרגליות הרגל כתיבתו, ומדוע מצאתי חן בעיניך להכירני, ואנכי נכרי לא ניכר כחוצות הרעת ורחובות התכונה, הן אמת כי שנים וימים ירכו לי כליותי לחבר ססר טודה נכוכים כתיבה בלשונו הקדושה⁴) ואך כי צריך אני עוד למורה מי הוא יורה אותי אשר על פו אצא דרך ראשון ועתה אני עסוק כדמ נמש ומכיבי סער מאד⁵) (ואולי זכותא ררבים ינחני למתחו חפצי בו ואעבור כל מובי על סני) ונס סהם אקח לכרגים ונשיאים . . . ואין לי אפילו עדשים לתת לתשלומים, יהיו תמורתן מרשי לכבי אשר מעכשיו עם כל כוחתי הגה כמתנת בריא לכית. יואל לצרף כבור סוני תפילתיו את תחינתי לכוא עד קץ סכוכשי זה. יראו עינינו ועיני ישרים וישמחו ואני אשתחוה ואברעה לסני כיה. אנוש . . .

קנט.

להגאון מהריר שמואל ארקחלמ⁶) יצז ויניציאה עץ חיים ססרי מעשיו תשבע ארץ מורי ורבי שלום!

זה כעשר שנים סאים ונס על סי אנרותי גליתי דעתי לסניך על אורות חבור אשר היה עב לכבי לחבר, להורות לכני עמנו דרך הכתיבה

¹) למעלה סי קליב יש אגרת לר שטאל סאננויני ובלוח דרבנים האוכרים כס' סקה ישראל סיה עיב נרשם האלוף כמדריד פייביש סאננויני זצל סקיך סודינא ויש לספק אל מי טשניהם נשלח כחכנו, חכנו וסננו סראים לסקבל נדחל ונשווא סנים ווקן ולסז יותר קרוב שסאננויני של אגרתנו הוא ר' פייביש אבל דרכי לא כרה כלל וכלל.

²) איני יודע כעת סקור הסאמר.

³) אע תורא דדהבא, צ"ל אפתורא דדהבא (תענית כיה ע"א).

⁴) רל כונתו לחבר ססר אשר יורה את הגכוכים דרך הכתיבה כלשון הקרש וסענין זה מדבר נס באגרת הבאה, בלתי ספק שאל דבוכת נס ססאננויני סכתבים לספחם לכפרו אשר היה ברעתו לחבר וכנראה שלח לו אחד סספירו חווא נענה לו ועל זה נותן לו תודה באגרתו דגוכחית. ראה סי דבא.

⁵) לא ידעתי לסתר אותו.

⁶) ראה כ"א, 1.

כלשהיק והצעתני לסניו שיחו ועצומו ואיוה דרך יחלק והכל מכל כל, אף שאלתי מאתו קצת מאנרותיו לשומם כתוכו אצל ישרש וסרח¹) ויראו עמים מלים סמלים שונים ואחכ יצא ראשונה ספרו הנחמד ערונת הבושם ובקצת סרקיו כפרט בפיח מהם יגע מעט בכונתי וארא—ובעמדי התחוקתי לתת למחכרתי צורה נאותה, והנה הוא היום בשני שלישים בניו ובשכולל, ובהיותי בניניציאה זה כשמונה ימים ממהדרי מלי²) שמעתי כי גם מעכית עושה חבור על לימד הכתיבה כאותו סרך וכאותו עישה ודרך אשר החילתי ואשר אני עושה. ויחרר לכבי וירא מאד ויצר לי כי יודע אני כי יעבור כבודו לסני עכוד כיוסי והדר ודעת וחכמה ויעבור אדרתי מעלי אשר הייתי מתסאר בו להיות המתחיל אשר לא יושג בדבר הזה ועתה אם אמת הדבר צד לי מאד עזו הלא יזכור מעכית כי ממני ממי ובעמי יצאו לו הרברים ויש אצלי העתק כתב מכתבי הניל למעכית³) [כי כארתי היטב הסמתי ודרכי כחכורי ההוא, ואיך החשיף כרוב יסעתו מעט אורי וישעי⁴)? ואם שוא ודבר כזב הוא אשר הוגר לי, כאשר כן גם לבי אמר לי על מעין המתנבר כמזה לא יחשוץ להקדים ליאור קמץ נרשם, ואשקוט ואישים מלאכתי ואוציאנה מאסלה לאורה בעודה. ואודה לה: ושם מעכית כי טוב, הלא לכל הפנים ממני מששמו יצא וכל מחשבותי ילירי ביחו יהיו— יחניני נא ארוני כרוב ענותנותו להשיבני דבר עזו וישלח הכתב מכוסה⁵) לויניציאה ליר חמי כמי יצהק שמהה⁶) יציו בנימו ויקיי⁷), כי לבי נוקסי ולא אוכל לעשות דבר עד בא דבריו.

וממעמקים אקרא לה: כל היום על שלומו ואורך ימיו וחלוף כחו ועור ינוב בשיבה ואשתחיה לסניו אסים ארצה ואיש. כרוע לסולו יאם.

ק.ס.

ממני להגאון מהריר כן ציון צרפתי⁸) יציו. הנשר הגדול ארך הכנסים רב הגוזה.

- 1) ישרש וסרח, אצל שרשים וסרחים ריל לדראות לקוראים אך בפיחים משרש אחד כמה סלות וכל אחת ואחת יש לה הזראה אחרת.
- 2) ברכות נ'א ע"ב.
- 3) ריל יש בירו העתק מן הכתב אשר שלח לו לפני עשרה שנים.
- 4) כלומר לקח ממנו המחשבה לחבר ספר כזה.
- 5) סבוסה, כו המנהג היה לשלח הכתבים ביריעות נלויות.
- 6) קרן, 1.
- 7) בניטו ויקיוו ghetto vecchio, כן נקרא מושב היהודים בניניציאה עד היום הזה. סבריו, ובהיותי בניניציאה זה כשמונה ימים סוכה שארת זו נכתבה בפירארה בשנת שס"ה ס' ערוגת הבושם נרשם בניניציאה שס"ב.
- 8) צ"ב, 1. ריאם אמר כהקדסתו לספרו מדבר יהודה דף ר' על בית

טורה ומדריך רבים כתורה וכמצוה הגאון טורנו ורכנו כמיה בן ציון
 צרפתי יצו שכנית עווו בניניציאה: כאר עמוק ומיטיו צוננים שלום!
 לא לבי הלך מצעות מעכית עיד המלכוש של משי, וגם הלום ראיתי
 אחרי בואי דבר סתוקן ומקובל וטוב כרצונו. עיכ לא נתתי לנגוע בקולטום
 לכתוב לה. כיום אתמול כי עכר זו חזיתי טראוירסה (ראווי), שחוד מכא
 היא ומכא להוי. האמנם שאל שאל האיש עשרה זהובים, ולא ירעתי
 אם רצונו להוציא כזה כי כמדומה לי אמר כית כי על מנת לקלקל היה
 חסך בו²) יודיעני נא רצונו ואני לא אחשוך מלהשניח יום יום אם יודען
 דבר סחות ההוצאה.

למען לא יראה שני ריקם ממלי דאודייתא אעלה ואנידה למעכית
 אשר הוקשה לי בהלכות תפילין שכתבו האוסקים שאין צריכין בדיקה.
 שהלל הוקן היה אומר אלו משל אבי אימא, וכן שמאי³), ומאי ראייה דאמשר
 ראתי לאשמעין רישנים כשרים כל זמן שנכדקו ומצאום כשרים, אבל
 לעולם אימא לך שהיו כודקי אותם ואולי הוא דבר הלמד מסקמו לחוזה אותו
 כס' התכלת בתוספות⁴) ובירושלמי סג [ס"י] דעירובין אף ער עתה סתום
 הוא לי ואם במענה זאת יגלה עפר מעיני⁵) אודה לשמו כי טוב, כי עדיין
 הן ולא רמיא כיד⁶), אם אישכ כמקומי או לכוא לשרת את שני הארון⁷)
 כי הקהל הזה כל העם נצב עלי לעשות לי בהלכות אסורי
 ביאה⁸) האמנם רוב דעתי נוטה לצאת ולכוא בעיה, ועודני ניכ סה כחסרו
 הגדול לא יחסר מלצוות עלי כי העבודה בעבודה⁹) חצתי ואשמח כי אראה

המדרש שקבע קלונימוס בלרארו כשנת שנ"א בכיתו, שם בעלי תריסין נכסין
 ויושב בראש הגאון כמדריר בן ציון צרפתי נרצו נל של אנודם וטותן הריס.
 אורות חיו ראה ח"א.

¹) טראוירסה ראו, טראוירסה (grembiale = traversa)
 בליא Schürze כן סתר דרכ Luzzatto טויניציאה).
²) ריל לסלכוש חול.

³) סכלתא פ' כא סוף פ' יח ויר עירובין פ"י היא דף כ"ז ע"א.

⁴) בלי ספק כוון אל תוספות סנחות דף ס"ד ע"ב ד"ה תפילין יש

להן בדיקה.

⁵) משנה סוטה ה' ב'.

⁶) קידושין ס"ה.

⁷) הארון הוא בן ציון צרפתי.

⁸) אגרת זו נכתבה בסירארה השס"ז, בני הקהל לא רצו שיעוב אותם
 אבל נשאו חשקה בניניציאה ודעתו היתה לשוב שמה וכן עשה באמת.

⁹) בעבודה דה, אולי ציל בעבורי, או כונתו שחשן העבודה בעבודה ולא

על סנת לקבל שכר.

שכמסטר עבריו יחוקני ואשתחזה מרחוק ואשק ידיו מקמני משרתיו השותים
בצמא ד-ריו.

קמא.

לרכני אנקניה ראשי עם קרוש וכי.

שמוע שמענו כי האיש כים שם טוב מסימיליאני⁽¹⁾ עכב ביד המלאר
כים גמליאל כסס⁽²⁾ יצז כל הבא בידו כאשר הוא חייב אל המעולה כים
אברהם בן הגאון המטלא כים אכינרוד צייראל⁽³⁾ וגמלאת הוא בעיני
כים אברהם הגיל דרך זו הולך כים שם טוב הגיל ליסרע ממנו שלא
מדתו ושלא כפניו וכדרך עכובים כאלו בורח הוא ונע ונר בארץ ואחרי
בי יש לו תיל סה ויניציאה בית קבוע וסחורה ונכסין וקנינין ראית ודלית
להן אחריות כדי לפרוע סך תביעותיו הלו דלית שוה כלום אחרי תוכות
הכספי הגזכר אל כים אברהם דמה בכתוכים לפרוע לכל מי שיבוא ולהוצאה
נתנו ומסירה לאחר עכזו ללכת באורח מישור כדרך מעלה חלה סנינו
לכתוב למעלי ייטיב בעיניכם לעשות שיסוד כים שם טוב הגז' העכוכים
אשר עשה כיר הכספי הגז' מכל וכל, ואם דין ודברים יש לו עם כים
אברהם הגיל יבא או ישלח סה מורשה בערו ויכחרו להם דינים כדרך
(גליא⁽⁴⁾) ולסניהם יערכו דכרי מענותיהם והצדיקו את הצדיק, ואם ירא הוא
לדרת סן יארכו ימי עמידתו סה ויהיה נדחה יום יום יבמח בשם ה' וישען;
כדברנו כי לא יעברו חמשה או ששה ימים אחרי כואו שנעמיד כים אברהם
הגז' לרין עמו ויהיה הרין נמנר ונחתך, וכן אנחנו מבקשים ממעלי כי לא
תשיבו סנינו ריקס ומכחוננו נקצור ונאמר ה' אלהי אבותיכם יכרך אתכם
ינשא וירוסם הדרת ככור תורתכם עם החיים והשלום.
ויניציאה ס' ועל המשפט אשר יאמר⁽⁵⁾ השים.

(1) ססימיליאני, ציל ספורטילייני (שער אריה Portalcone)
שם משפחה ספוארה, ראה סאמר-החכם שטייטשניידער בדמוכיר XX 47, VI 48;
וכאשר הרב מורטארה Revue XII 113. כרייאן ס' 131 נמצא שיר לנשואי
הרוסא כמ' דוד שער אריה סנסטובה עם אביגיל, ראה סה שכתב על רוד
זה מורטארה Revue XX 159.

(2) לא סצאתי שמו כמקום אחר.

(3) על הרב אכינרוד צייראל נרחיב הרבור בחיא. סינלו אשת ר' אברהם
צייראל נפשה י"ט אלול שעה (דיואן 257) ובנו שמשון ז' תשרי שצ"ו
(שם 260).

(4) זבליא (זה כורד לו אחר).

(5) פר' שוסטים (כרכים יז י"א).

קסב.

כשם הגאון ציוריאלי⁽¹⁾ להגאון ארקולטי⁽²⁾.

עטרת צני וצפירת תפארה לשאר עמו . . . שלום!

מקולות מים רכים משכרי ים המחלוקת אשר שמעתי כן רכה וכן פרץ כקהל ההוא וכין מעכית ויחיד או יחידים משם מתנשאים לעומת ירשים אשר שורף מצה ומריבה, לכי כחלילים יהמה לא ינוח ולא ישקוט כי חסד חסצתי ולא צוחה, ולשלום נפשי תערנ בכל עם ה', ואם היות כי לא עלי המלאכה לגמור להעמים על כית לשאול ממנו שאלה כזאת, ענותו תרכני ותנרלני אשר ידעתיה רחכה מני ים, עיכ הגני בא לכקש כאת מעכית יען שמעתי כי נמצא סה עתה ראש לחלוק המגנדר למעכית ייטיב נא בעיני להניע עד כה נם הוא מדרה חושה ולהביא עמו אחד או ישנים מן הראשים מהמגנדים לחלק מגנרו כי כחסד ה' במתתי לא ישים לדרך פעמיו הלום ריקם כי לא תצאו מזה כי אם בשומי המעקשים למישור ושלום והשקט בין כלכם והכל יהיה לכבוד לכית כי נור לראשי אענרנו כמשפט כל אוהב התורה לכבוד חכמים ויועצי ארץ כמדוה. עיכ אל נא יאחר אדני ושכר הליכה תהיה כירו מן השמים וגם אני ככל המקום אשר יזכיר שמי לצות עלי יאמר ואעשה רצונו וכזה אססיק המצפה לראות נועם פניו ורוב שלום וכרכה למעלתו.

ויניציאה יום ג'

קסג.

להגאון ארקואלטי⁽³⁾ יצו:

בוצינא דגורא שלום! מאו נתננו יד לאהבת האמת והשלום כהפירות⁽⁴⁾ אשר היה בין מעכית וחמסואר כיט ולמן לזריה⁽⁵⁾ יצו כדכר החכם והאדרה אשר כל אחד ואחד היה שלו חשוב כעיניו⁽⁶⁾ והמכמנו כיר ה' הטובה עלינו להסר כל מחלוקת ומוליד כדומה כנורת אמת של נחיש כנראה כמכתב חתום מיר שנים ממנו יום ו' ד' כסליו שסיא, ככר היה נכון לכנו כנחת ודעת מיושבת לכלתי ישמע עוד קול צוחה וצעקה כרחובתנו עיז והחולקים היו בעינינו כנכאים⁽⁷⁾ ישקבלו עליהם את הרין

⁽¹⁾ דרב אבנדרור ציוראל (סי קסיא, 3).

⁽²⁾ ראה כיא, 1.

⁽³⁾ כיא, 1.

⁽⁴⁾ כהפירות פלשון הפרש או אולי ציל הפרדות.

⁽⁵⁾ קלא, 5.

⁽⁶⁾ ענין המחלוקת אין כדור בעיני.

⁽⁷⁾ כנכאים, ציל כוכאים.

וכיש כי יסרנו חזקנו מסקנו הגיל כאנרותנו אל סרנסי קק אדה: יום
 נ' ס' ו' א' ס' ר' ו' ש' ל' ו' ס' א' ה' ש' ס' י' א' כתובה, באו אלה הדברים. ולעת כזאת
 יציב ונכון אצלנו כי לא ימצא עוד בקהלכם סיצה פה ומצפצף על החכם
 ההוא והאדרבה¹ וכל המסתייע מהם כיון שלא חלו מעקבם [?] ולא
 באו לעולם כאשר כתבנו בסידרנו ואם באולי ישנו ישם מדבר עתק או
 אסילו בדבור קל מטוב ועד רע בענין זה הרשות נתונה להם מאתנו וכח
 נסור לחזור להכריז בישמנו כנוירת ברכה על כל הבא למלל קטן או גדול
 עד יסכר פי דוברי ישר ונס דנינו לשרפה כל מכתבים שנמצאו, ויען כי
 הכל יצא מאתנו ברעת צלילה וטוב לב מרוב כל כוננתו לישם שלום
 בעולם, ואולם כעבור זאת מאמינים היינו לשעבר כי מנוחתו כבוד תהיה
 לכלכם ותשקוט הארץ. ועכשיו ביותר נפלאנו כי ישמענו ישמיר זלמן הגיל
 מניד מראשית לאחרית ומקדם אשר נעשו ממעכית ישאלות ומכתבו אחרי
 נמר דין למחלוקת ולערער ולגמנם על אשר סבר וקבל וקיים, וכבר הגדנו
 לכת עזו להוכיח במישור כי מה שנעשה עשוי בצדק, והדין דין אמת כפי
 המקום והשעה ולולי כי שמענו כי הימים לא ימשכו וקרוב לבוא פה ופאם
 נדבר אליו עיב חדלנו מזה בימים האלה ובזמן הזה אשר ימשך עד יבשר
 בעיניו לבוא פה יהיה הדבר לו למנוחה ישב ואל יעשה ולא יחדש בנידון
 זה לא דבור ולא מעשה ולא סכח לבטן לא יוסף הכל על הכל ויסיצו
 מעיונותיו היקרות חוצה לכנות את הרליקה ולא ימצא במחתיתו חרש
 לחתות אש מיקוד כי אם לחיפוף מים כנכא מי חסר ואמת כי כן יאות
 לרודף צדקה וחסד ולכבוד סיד שאינו מאכר משה חכם עדיף מנכיא כמורו
 והיה כי ילך מעכית אלינו לא ילך ריקם עד אשר נדבר על לבו דברים
 הכתישבים על הלב וישמע לקול דורשי שלומו ומובתו כל הימים.
 ויניציאה יום ה' ר"ח שבט השס"א.

קסד.

להנאון ארקווילמי בעסק הגיל. דורש משפט ומהיר צדק שלום.
 דבר כתב מעכית ראתה עינינו ואת קולו שמענו מתוך אש המחלוקת
 אשר עלינו ומאר ראכה לכנו, והנה כאשר באנו להתבונן על הדברים ראינו
 כי מעוות לא יוכל לתקן תוך יום אחר ולא זימים להיות זה שומר סדר
 החולי כי יבוא כנדר צד²) ויתרפא מפה מפה, ויען לא נעלם מכני כי טוב

¹ פ' ויצא (בראשית כ"ט, ו')

² והאדרבה. למעלה כתוב: בדבר החכם והאדרה. אין להם

אתרון.

³ ישעיה נ"ט י"ט, המחבר השתמש בלשון זה עוד פעם שנייה (לחות

אבנים ס"י י' שורה א'): סן הסצר בא נדר צר.

כית לעולם חסרו וענותו נצבת לעד בראש הומיות ויתר המעלות המדות
 כי רבו הגה עליה דירה קא סזיכנא והסכמנו וסדרנו, שמעתה ומעכשיו כל
 חרם ודברי חרמות ונדויים שנתהו בין מעכית וכין הגעלה כמרי שמעון
 לזריאה¹) יציו והנלויים לזה ולזה מיום אשר החל המחלוקת הזה יהיו אלה
 ואלה תלויים ועומדים על כל חדש סבת העיל וסר כחם מעליהם כל משך
 הומן הזה, והרכרים האלה כצורתן כתבנו וסדרנו גם להם שיכריזו ויסרסמו
 דברי הסוספסמנסיון²) הזאת תיכף אחרי גיע לירם והומן יעשה דרכו
 להביא לירי נמר כישל סירות שלא נתבשלו כל צרכן, גם אנחנו נשתרל
 עד מקום שירנו סנעת למתוח חוט השלום בין החולקים ולהסר כל אבן
 נגף וצור מכשול של שנאה תעורר מרנים ותמיד כאהבת כית נאחו ולא
 נרסה ונעתיר להי לתת כל משאלות לכו לטיבה ושלום.

קסד.

על מוצא דיכה על ראיח³) סניצה.

את להט החרב המתהפכת לישון חרב חרה סי תהסוכות סכמה אנשי
 אשר לא סכני יושר הטה שמענו ספי שומעיהם מרחיכים סיהם להטיח
 דכרים כלסי מעלות איש תם וישר צורכא מרכנן החי כים אליעזר חיים
 סניצה שתו כשמים סיהם ולשונם תהלך כארץ סארוה לאמר עליו דכרים
 שלא היו ולא נבראו אלא למשל היה כסי כסילים אוהבי כלע וטרסה
 המדכרים ככל מקום שהם בסרטן⁴) ולהשיב גמולם כראשם כנמול המולולים
 ככבוד חכמים ואמנם החכם הגיל מרוכ ענותו הוא חלה פנינו להגיח הרבר
 כשב ואל תעשה כי אמר, אלהים יבקש הגירף -- ואמנם ספני כבוד
 התורה עדיף, וזה הרבר אשר רצוננו לעשות כי אנחנו החים גזורים כנורת
 נחש על כל סי שמנים דעתו ועיו מצח לסצות סה כרצח לדבר דבר שיהיה
 כנגד כבוד החי הגיל לא כסתר ולא בגלוי ולא כרמו ולא כמכתב כשים
 אוסן שיוכל הטה לדבר, כי אותו דאינו — אחרי הכרנו אוחו ונס שמענו
 מאנשי אמת קרובים ורחוקים — כי צדיק וישר ואיש אמונים לא כזב הוא.
 ולכל סי שיעבור הוא על סארה ויהיה כערער והשומעי ישענו ויתכרו.

¹ קליא, 5.

² הסוספסמנסיון סלה איטלקית ולא ידעתי לכוננה.

³ ר' אליעזר חיים סניצה (ראה קל"ו, 1).

⁴ בסרטן, אולי דוראהה כסו בזולתן כלומר על אנשים אחרים.